

ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

1η ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ, ΠΡΑΞΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Του Μέτρου 8.3.3 «Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης για δράσεις ιδιωτικού χαρακτήρα (Μέτρο 4.2) της Ενωσιακής Προτεραιότητας 4 'Αύξηση της Απασχόλησης και της Εδαφικής Συνοχής' του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας & Θάλασσας 2014-2020» (άρθρο 63, Καν. (Ε.Κ.) 508/2014)

ΔΡΑΣΕΙΣ 4.2.2: ΔΗΜΟΣΙΕΣ Επενδύσεις για την αειφόρο ανάπτυξη των αλιευτικών περιοχών.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ : ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ

Ο.Τ.Δ. : ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε. (ΕΤΑΛ Α.Ε.)

ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ, «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ»

ΕΡΜΟΥ 4, ΜΥΤΙΛΗΝΗ 81 131, ΛΕΣΒΟΣ- ΕΛΛΑΣ

ΤΗΛ/ΦΑΧ +30 22510 29400/29577

E-Mail : inquiries@etal-sa.gr - Web site: www.etal-sa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Ε.Π. ΑΛΙΕΙΑΣ &
ΘΑΛΑΣΣΑΣ - ΕΠΑΛΟ
2014-2020

CLLD/LEADER

ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΡΓΑΣΙΑ -
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΟΤΔ-ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε.

Ε.Ε. - ΕΤΟΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΙΟΥΛΙΟΣ 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ Τ. Π.	3
1.1	Παρουσίαση προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης	3
1.2	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	4
1.2.1	ΠΙΝΑΚΑΣ 2. - ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - Τ.Κ../Δ.Κ.....	4
1.2.2	ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - Τ.Κ../Δ.Κ.....	7
2	ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	8
2.1	ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	8
2.2	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΟΡΑΜΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ.....	12
2.2.1	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ & ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ	13
2.2.2	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	14
2.2.3	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ-ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	17
2.3	ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	20
3	ΥΠΟΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	22
3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ & κατηγορίες πράξης του ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΑΛΘ	22
3.2	ΤΕΧΝΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ κατηγοριών πράξης	22
4	ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ	26
4.1	Γενικοί όροι επιλεξιμότητας.....	26
4.2	Ειδικοί όροι επιλεξιμότητας.....	27
4.3	Δια μορφωση προϋπολογισμού - Εύλογο κόστος.....	27
5	ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ	28
5.1	ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ	28
5.2	ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ.....	31
6	7. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	32

1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ Τ. Π.**1.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ**

Η Προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης εντάσσεται στην Νησιωτική Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (NUTSII), των 9 κατοικημένων νησιών που εντάσσονται σε 5 Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.). Η περιοχή παρέμβασης αποτελείται από τη Νήσο Λέσβο (το μεγαλύτερο από τα 3 νησιά του νομού Λέσβου-NutsIII), αποτελεί μια ενιαία Περιφερειακή Ενότητα (Λέσβου) και περιλαμβάνει δύο ΟΤΑ Α' Βαθμού τον Δήμο Μυτιλήνης και τον Δήμο Δυτικής Λέσβου. Υποδιαιρέσεις είναι οι 13 Δημοτικές ενότητες και συνολικά 74 Δημοτικές Κοινότητες (Δ.Κ.) ή Τοπικές Κοινότητες (Τ.Κ.).

Η προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης συγκροτήθηκε σύμφωνα με τις παρακάτω προβλέψεις όπως αναλύονται στους πίνακες που ακολουθούν:

1. Μικρότερη έκταση από NUTS III, μικρές αλιευτικές κοινότητες με φθίνουσα αλιευτική δραστηριότητα και έκταση μικρότερη των 6.000 τχλμ. και απασχόληση την Αλιεία **1,40%** (ΠΗΓΗ ΕΛΣΤΑΤ 2011)
2. Κρίσιμη μάζα ανθρώπινου δυναμικού και συνοχή, με παραπλήσια γεωγραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά και συγκέντρωση πόρων σε περιοχή που μπορεί να επιτευχθεί η μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων.
3. Ο Πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης είναι μεγαλύτερος των 10.000 και μικρότερος των 150.000 και εντάσσεται στην κατηγορία "απομακρυσμένα νησιά του Αιγαίου".
4. Αποτελεί, προϊόν της ανελκτικής προσέγγισης και της τοπικής διαβούλευσης.
5. Το σύνολο των 74 Δημοτικών-Τοπικών κοινοτήτων εντάσσονται σε ΜΙΑ ΕΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΩΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ CLLD/LEADER του Π.Α.Α. & ΕΠΑΛΘ.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		
	ΕΚΤΑΣΗ (Km ²)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
% επί της περιφέρειας	42,61%	43,38%
% επί ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	1,24%	0,80%
Ο πληθυσμός της Περιοχής Παρέμβασης είναι το 57,62% του μέγιστου ορίου της πρόσκλησης (150.000)		

επεξεργασία από τους συγγραφείς

Η πληθυσμιακή πυκνότητα μεταβλήθηκε από **55,61** το 2000 σε **52,95** το 2011 σύμφωνα με την τελευταία απογραφή.

1.2 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ

Με την παρούσα πρόσκληση ορίζονται οι ακόλουθες Δημοτικές / Τοπικές Κοινότητες των Δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Λέσβου, ως περιοχές εφαρμογής των υποδράσεων του πίνακα 1.

Σημειώνουμε ότι όλες οι ενέργειες του Τ.Π. εφαρμόζονται στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης (σύνολο των Δημοτικών / Τοπικών Κοινοτήτων της Π.Ε. Λέσβου.

1.2.1 ΠΙΝΑΚΑΣ 2. - ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - Τ.Κ./Δ.Κ.

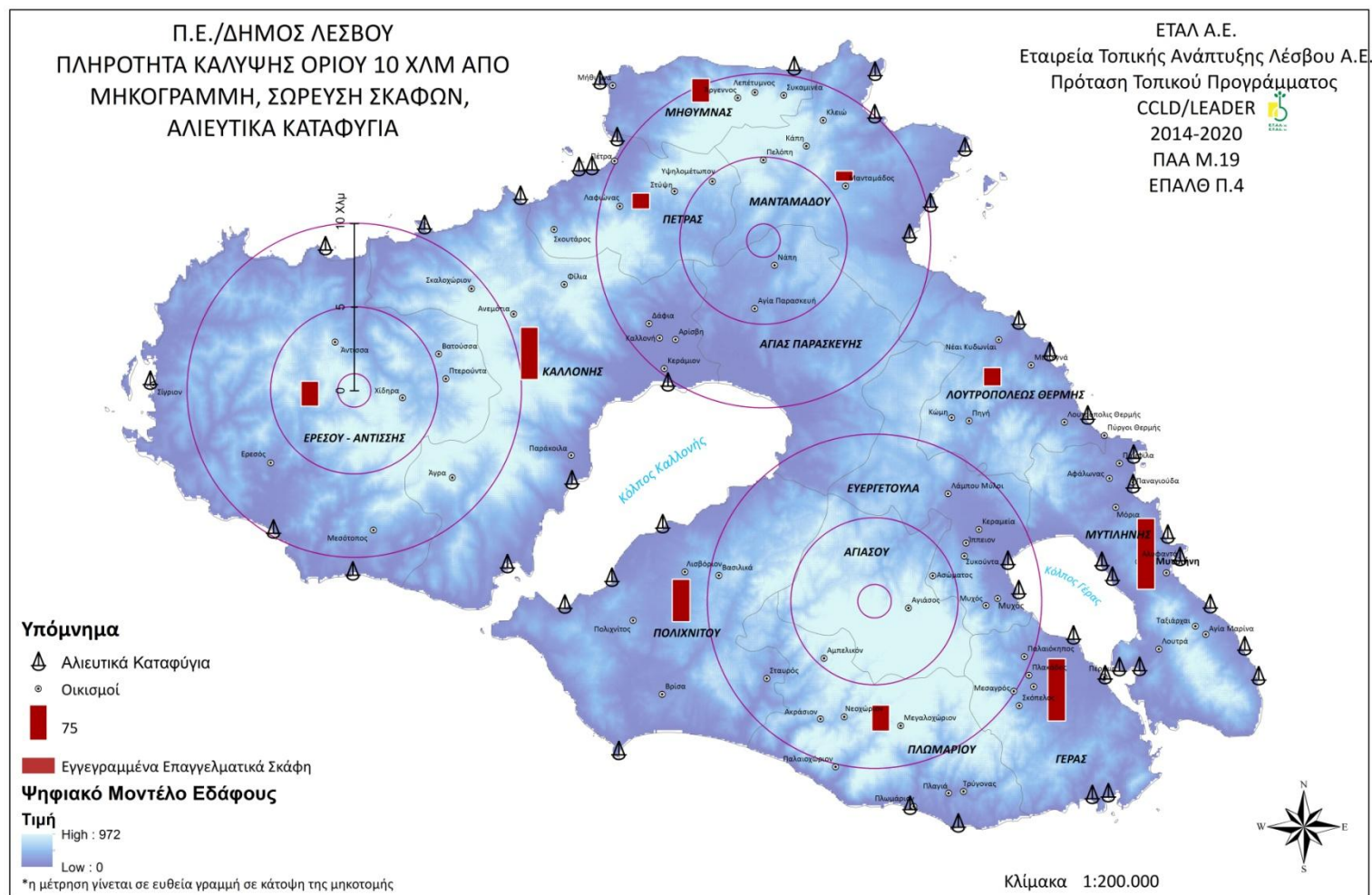
Περιφερειακή Ενότητα - GR-53	Δήμος	Τοπική/Δ.Ε.	Γεωγραφικός Κωδικός Καλλικράτη	Χαρακτηρισμός Περιοχής*	LEADER ΠΑΑ 2014-2020 & LEADER ΕΠΑΛΘ 2014-2020 (η περιοχή παρέμβασης ταυτίζεται)	
					Έκταση (km2)	Πληθυσμός (στοιχεία 2011–Μόνιμος Πληθυσμός)
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ (ΕΔΡΑ)	Δ.Ε. Μυτιλήνης	461530101	Νησιωτική	108	37.890
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Μυτιλήνης	46153010101	Νησιωτική	16	29.656
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Αγίας Μαρίνης	46153010102	Νησιωτική	21	746
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Αλυφαντών	46153010103	Νησιωτική	10	646
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Αφάλωνος	46153010104	Νησιωτική	8	482
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Λουτρών	46153010105	Νησιωτική	22	1.420
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Μόριας	46153010106	Νησιωτική	16	1.450
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Παμφύλων	46153010107	Νησιωτική	11	1.477
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Παναγιούδας	46153010108	Νησιωτική	1	906
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Ταξιάρχων	46153010109	Νησιωτική	3	1.107
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Ε. Αγιάσου	461530103	Νησιωτική	80	2.373
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Αγιάσου	46153010301	Νησιωτική	80	2373
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Ε. Γέρας	461530104	Νησιωτική	87	6.101
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Παπτιάδου	46153010401	Νησιωτική	8	1.588
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Μεσαγρού	46153010402	Νησιωτική	17	766
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Παλαιοκήπου	46153010403	Νησιωτική	12	1.112
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Περάματος	46153010404	Νησιωτική	3	726
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Πλακάδου	46153010405	Νησιωτική	5	302
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Σκοπέλου	46153010406	Νησιωτική	42	1.607
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Ε. Ευεργέτουλα	461530106	Νησιωτική	91	2.771
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Συκούντος	46153010601	Νησιωτική	6	298
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Ασωμάτου	46153010602	Νησιωτική	7	259
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Ιππείου	46153010603	Νησιωτική	10	847
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Κάτω Τρίτους	46153010604	Νησιωτική	6	646
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Κεραμείων	46153010605	Νησιωτική	8	402
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Λάμπου Μύλων	46153010606	Νησιωτική	49	89

Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Μυχού	46153010607	Νησιωτική	5	230
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Ε. Λουτροπόλεως Θερμής	461530108	Νησιωτική	81	3.135
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Λουτροπόλεως Θερμής	46153010801	Νησιωτική	18	1.066
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Κώμης	46153010802	Νησιωτική	11	139
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Μιστεγνών	46153010803	Νησιωτική	13	539
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Νέων Κυδωνιών	46153010804	Νησιωτική	24	553
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Πηγής	46153010805	Νησιωτική	13	350
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Πύργων Θερμής	46153010806	Νησιωτική	2	488
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Ε. Πλωμαρίου	461530112	Νησιωτική	123	5.602
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Δ.Κ. Πλωμαρίου	46153011201	Νησιωτική	41	3.276
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Ακρασίου	46153011202	Νησιωτική	12	228
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Αμπελικού	46153011203	Νησιωτική	21	326
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Μεγαλοχωρίου	46153011204	Νησιωτική	11	347
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Νεοχωρίου	46153011205	Νησιωτική	8	169
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Παλαιοχωρίου	46153011206	Νησιωτική	10	338
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Πλαγιάς	46153011207	Νησιωτική	11	618
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Τ.Κ. Τρύονα	46153011208	Νησιωτική	9	300
ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ			4615301	Νησιωτική	570	57.872
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Ε. Αγίας Παρασκευής	461530102	Νησιωτική	118	2.497
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Αγίας Παρασκευής	46153010201	Νησιωτική	101	2.234
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Νάπης	46153010202	Νησιωτική	17	263
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Ε. Ερεσού - Αντίσσης	461530105	Νησιωτική	293	5.269
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Ερεσού	46153010501	Νησιωτική	66	1.611
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Αντίσσης	46153010502	Νησιωτική	78	1.205
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Βατούσσης	46153010503	Νησιωτική	23	598
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Μεσοτόπου	46153010504	Νησιωτική	38	904
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Πτερούντος	46153010505	Νησιωτική	19	146
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Σιγρίου	46153010506	Νησιωτική	41	333
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Χιδήρων	46153010507	Νησιωτική	28	472
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ (ΕΔΡΑ)	Δ.Ε. Καλλονής	461530107	Νησιωτική	243	8.504
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Καλλονής	46153010701	Νησιωτική	36	2.171
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Άγρας	46153010702	Νησιωτική	61	1.013
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Ανεμότιας	46153010703	Νησιωτική	24	449
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Αρίσβης	46153010704	Νησιωτική	3	700
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Δαφίων	46153010705	Νησιωτική	11	1.009
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Κεραμίου	46153010706	Νησιωτική	4	1.054
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Παρακοίλων	46153010707	Νησιωτική	36	818
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Σκαλοχωρίου	46153010708	Νησιωτική	46	605

Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Φίλιας	46153010709	Νησιωτική	22	685
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Ε. Μανταμάδου	461530109	Νησιωτική	122	2.447
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Μανταμάδου	46153010901	Νησιωτική	64	1.172
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Κάπης	46153010902	Νησιωτική	17	546
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Κλειούς	46153010903	Νησιωτική	16	378
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Πελόπης	46153010904	Νησιωτική	25	351
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Ε. Μηθύμνης	461530110	Νησιωτική	50	2.255
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Μηθύμνης	46153011001	Νησιωτική	28	1.570
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Αργέννου	46153011002	Νησιωτική	10	209
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Λεπετύμνου	46153011003	Νησιωτική	4	167
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Συκαμινέας	46153011004	Νησιωτική	8	309
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Ε. Πέτρας	461530111	Νησιωτική	73	3.358
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Πέτρας	46153011101	Νησιωτική	13	1.208
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Λαφιώνας	46153011102	Νησιωτική	9	154
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Σκουτάρου	46153011103	Νησιωτική	13	1.037
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Στύψης	46153011104	Νησιωτική	26	855
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Υψηλομετώπου	46153011105	Νησιωτική	12	104
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Πολιχνίτου	461530113	Νησιωτική	173	4.234
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Δ.Κ. Πολιχνίτου	46153011301	Νησιωτική	61	2.406
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Βασιλικών	46153011302	Νησιωτική	48	436
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Βρίσας	46153011303	Νησιωτική	39	852
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Λισβορίου	46153011304	Νησιωτική	12	453
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ	Τ.Κ. Σταυρού	46153011305	Νησιωτική	13	87
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ			4615301	Νησιωτική	1.072	28.564
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΣΒΟΥ			46153	Νησιωτική	1.642	86.436
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ			461	Νησιωτική	3.854	199.231
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ			0		132.049	10.816.286

1.2.2 ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - Τ.Κ./Δ.Κ.

Παρουσιάζεται σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Λέσβου (πρώην Δήμος Λέσβου)

2 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

2.1 ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Το Τοπικό Πρόγραμμα που σκιαγραφείται για τη Νήσο Λέσβο, τοποθετείται έναντι ζητημάτων που αφορούν σε ανάγκες μιας νησιωτικής απομακρυσμένης κοινωνίας η οποία έχει όμως δυνατότητες και την επαρκή κρίσιμη μάζα για διαφοροποίηση και ανταγωνιστική ανάπτυξη.

Πρόκειται για το αποτέλεσμα της μακροχρόνιας ενασχόλησης και τριβής με τη δυναμική και τις εξελίξεις που εισήγαγε η ανελικτική προσέγγιση και της διασύνδεσης των δράσεων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, με σκοπό την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού. Από το 1992 η ΟΤΔ ΕΤΑΛ Α.Ε. στο πλαίσιο της "φιλοσοφίας" LEADER, συμμετέχει ενεργά στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πρωτοβουλιών που πλέον αποτελούν συνείδηση στον τόπο. Η δραστηριότητα της ΟΤΔ, αλλά και η αναγνώριση των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων, αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι των τοπικών σχεδιασμών και διαμόρφωση κινήτρων.

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί το υπόβαθρο, όπου επιχειρείται η στήριξη της αναπτυξιακής στρατηγικής για την αιιφόρο ανάπτυξη της Λέσβου, με πρακτικές διαστάσεις για τη θεμελίωσή της. Η Αναπτυξιακή στρατηγική δεν είναι μια αυτοτελής διαδικασία η οποία εξελίσσεται σε απόσταση από την πραγματική κοινωνικοοικονομική διαδικασία και εξέλιξη, αποτελεί ένα όραμα που βασίζεται στην ανάγκη βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης, μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από ευκαιρίες, με παράλληλη αντιμετώπιση αδυναμιών και απειλών, όπως έχουν καταγραφεί στα προηγούμενα κεφάλαια.

Επιχειρείται η σκιαγράφηση των πλέον πρόσφορων μορφών της δημόσιας αλλά περισσότερο της ιδιωτικής δραστηριοποίησης. Σκοπός είναι, μέσα από την στοιχειοθέτηση στόχων, στρατηγικών αλλά και τακτικών, να προβλεφθούν και να δομηθούν πρακτικές, οι οποίες αποτελούν την ενδογενή έκφραση των αναγκών και των προσπαθειών για την τόσο επιζητούμενη «βιώσιμη και αιιφόρο» ανάπτυξη.

Το σχέδιο του τοπικού προγράμματος δεν επιδιώκει ούτε να αποτελέσει τη λύση για όλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες που παρατηρούνται στην προτεινόμενη περιοχή της Λέσβου, αλλά ούτε και να αποτελέσει απλά το απλά μέσο για την απορρόφηση πόρων. Φιλοδοξεί να αποτελέσει τη συνισταμένη της έκφρασης των τοπικών αναγκών για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου οράματος.

Η Αναπτυξιακή στρατηγική του τοπικού προγράμματος δεν μπορεί παρά να αναδειχθεί μέσα από τις ευρωπαϊκές εξελίξεις: Την αναθεωρημένη στρατηγική της Ε.Ε., το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων σε συνάφεια με τις στρατηγικές για την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή, τις διαρθρωτικές αλλαγές για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και, την προσπάθεια για επίτευξη πραγματικής σύγκλισης με τις υπόλοιπες περιοχές της Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δηλώσει στη Στρατηγική 2020 ότι «...θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να ξεπεράσει την οικονομική κρίση και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια πιο ανταγωνιστική οικονομία με περισσότερες θέσεις εργασίας...».

Στόχος της στρατηγικής Ευρώπη 2020 είναι η προαγωγή μιας ανάπτυξης: έξυπνης, με αποτελεσματικότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία· βιώσιμης, χάρη στην αποφασιστική μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα· και χωρίς αποκλεισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας. Η στρατηγική επικεντρώνεται σε πέντε φιλόδοξους στόχους στους τομείς της απασχόλησης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης, της μείωσης της φτώχειας και του κλίματος/της ενέργειας.

Είναι πια κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η μεγάλη σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται από το πλήθος ευρωπαϊκών και εθνικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί για την ενίσχυσή τους. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο σχεδιασμού της ευρωπαϊκής πολιτικής από το 2000 μέχρι και σήμερα, έχει αναπτυχθεί μια σειρά μέτρων στήριξης και ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών - Στρατηγικών.

Κεντρικό σημείο αναφοράς η **ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**.

Το ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ 2014-2020 της Ελλάδος θέτει συγκεκριμένους στρατηγικούς στόχους όσον αφορά στην Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη.

- ✓ Επίτευξη της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής, δηλαδή καταπολέμηση της ανεργίας, διατήρησης των πόρων εστιάζοντας στη φέρουσα δυνατότητα και τις ιδιαίτερες ανάγκες των επιμέρους χωρικών ενοτήτων και χρησιμοποιώντας ως κινητήρες, την ανταγωνιστικότητα και την τοπική επιχειρηματικότητα.
- ✓ Αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στο ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους, μέσω των απαραίτητων συνεργειών.
- ✓ Παραγωγική ανασυγκρότηση και απόκτηση ανταγωνιστικότητας, με συνδυασμό όλων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που αναφέρονται στην ίδια χωρική ενότητα και συνευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων.

Σε αυτό το πλαίσιο εξετάζεται η διαμόρφωση μιας Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής - μάλλον η αναδιάταξη και προσαρμογή της με κεντρική κατεύθυνση που οφείλει να εισφέρει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για «έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» (ΕΕ 2020) αλλά και πλέον εξειδικευμένα για την χρηματοδότηση του Τ.Π. από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ λαμβάνοντας υπόψη

1. τους Στρατηγικούς Στόχους του ΠΑΑ 2014-2020:
 - ✓ Μετάβαση σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγρο-διατροφικό σύστημα
 - ✓ Αύξηση της «προστιθέμενης» αξίας των αγροτικών περιοχών
2. και τις Στρατηγικές επιλογές του ΕΠΑΛΘ 2014-2020:
 - ✓ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του τομέα της Αλιείας και της Υδατοκαλλιέργειας και
 - ✓ Προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων. (BLUE GROWTH)

Στην Ελληνική πραγματικότητα και στη Λέσβο από το 1992, ένα από τα εργαλεία εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι η προσέγγιση LEADER, που καλείται ως “Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD)”, και επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων σε ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους.

Αξιοποιούνται δυνατότητες πολυτομεακής και πολυταμειακής προσέγγισης για την διαμόρφωση και επίτευξη σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο τοπικών στόχων.

Το Σχέδιο του Τοπικού προγράμματος για τη Λέσβο εκκινεί από την αντίληψη ότι τα γεωγραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής, σε συνδυασμό με τους διαθέσιμους και τους εν δυνάμει οικονομικούς πόρους, την ιστορική κληρονομιά και την πολιτιστική παράδοση, προδιαγράφουν «δεσμευτικά» τις κατευθύνσεις που μπορεί να ακολουθήσει η ανάπτυξη της περιοχής. Ασφαλώς, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, καμία πρόταση διαμόρφωσης αναπτυξιακής στρατηγικής δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, αν δεν λαμβάνει υπόψη της και τις επιπτώσεις που ασκεί η παγκόσμια αναδιοργάνωση της οικονομίας και ο παγκόσμιος ανταγωνισμός. Καμία τοπική, εθνική ή υπερεθνική οικονομία δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε συνθήκες απομόνωσης. Ωστόσο, η διαμόρφωση της στρατηγικής ανάπτυξης κάθε περιοχής δεν μπορεί παρά να θεμελιώνεται στο στέρεο έδαφος των τοπικών δυνατοτήτων.

Με τη συνεκτίμηση όλων αυτών των διαστάσεων, δεδομένων, δυνατοτήτων και περιορισμών, η πρόταση αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΤΑΛ Α.Ε. για την Λέσβο επιχειρείται να αποτελέσει ένα σχέδιο κατευθυνόμενης, ισόρροπης, ενδογενώς στηριζόμενης ανάπτυξης, στη βάση δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας και πολλαπλών πηγών εισοδήματος.

Ο όρος κατευθυνόμενη ανάπτυξη σημαίνει ότι η αναπτυξιακή προσπάθεια δεν μπορεί, και συνεπώς δεν πρέπει, να αφεθεί στις δυνάμεις και τους αυτοματισμούς της αγοράς. Ο όρος ισόρροπη ανάπτυξη χρησιμοποιείται με ελαφρώς παραλλαγμένο από το σύνηθες περιεχόμενο. Δεν περιγράφει απλώς την επιβαλλόμενη από τις αναπτυξιακές παραμέτρους συνύφανση τομέων και κλάδων, ή μια αντίστοιχη πολιτική ανάπτυξης, η οποία προωθεί με κάποια έννοια ισομέρειας όλο το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Υποδηλώνει επίσης μια αντίληψη που διακρίνεται για την ευαισθησία απέναντι στα κοινωνικά (π.χ. οργανωτικά και ιδιοκτησιακά) χαρακτηριστικά του τοπικού οικονομικού σχηματισμού και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της ιδιαίτερης ταυτότητας της περιοχής.

Με τη διάσταση της ενδογενούς στήριξης, νοείται ένας τρόπος ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας, βασιζόμενος κατά προτεραιότητα στους διαθέσιμους τοπικούς, φυσικούς και ανθρώπινους, πόρους αλλά και σε όσους μπορούν να δημιουργηθούν. Πρόκειται για μια μέθοδο ανάπτυξης που θα είναι σε θέση να δημιουργεί και να αναπαράγει τις γνωστικές και λοιπές προϋποθέσεις τοπικής αυτοδυναμίας, χωρίς να θέτει εμπόδια στον εθνικό και διεθνή ανταγωνισμό.

Ο όρος "δραστηριότητες μικρής κλίμακας" αντανακλά τα δομικά χαρακτηριστικά και τους διαρθρωτικούς περιορισμούς του τοπικού οικονομικού σχηματισμού. Υποδηλώνει ότι οποιαδήποτε αναπτυξιακή πρωτοβουλία οφείλει να ξεκινήσει, σε πρώτη τουλάχιστον φάση, από τις υπάρχουσες μικρές οικονομικές μονάδες.

Η παρούσα αναπτυξιακή πρόταση δεν θεωρεί ότι η μεγάλη επιχείρηση δεν έχει λόγο ύπαρξης. Δέχεται απλώς, ότι, στη συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία, δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις άμεσης δημιουργίας ή προσέλκυσης μεγάλων επιχειρήσεων στην περιοχή αυτή. Στο μέλλον μπορεί να καταστεί δυνατή, επιθυμητή, χρήσιμη, ή και απολύτως αναγκαία η εγκατάστασή τους. Ωστόσο, στην παρούσα φάση η οικονομία της περιοχής δύναται να αναπτυχθεί χωρίς την παρουσία τους. Ούτως ή άλλως, η στρατηγική προσέγγιση αφορά τις αρχές της τοπικής συσπείρωσης, τοπικής ενδυνάμωσης, της «από κάτω προς τα πάνω προσέγγισης».

Η Λέσβος αποτελεί μια περιοχή με ιδιαίτερα πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Οι κοινωνικές και οικονομικές συγκυρίες της εποχής δημιουργούν απειλές αλλά και ευκαιρίες. Τα ερωτήματα στα οποία επιχειρεί να δώσει αποτελεσματική απάντηση η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική είναι: Ποιος είναι ο παράγοντας ο οποίος διαφοροποιεί τη Λέσβο; ποια είναι η ιστορική της διαδρομή και δυναμική και πώς μπορούν οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις κάθε είδους, να επηρεάσουν αυτήν την πορεία και να της δώσουν θετικές κατευθύνσεις;

Η Λέσβος προέρχεται από μια ιστορικό-πολιτική μετάλλαξη και έντονη δημογραφική αλλοίωση, με βασικά σημεία αναφοράς την αλλαγή των συνόρων και του βιώσιμου χώρου την δεκαετία του 1920, τις επιδράσεις του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της δύσκολης μεταπολεμικής περιόδου που ακολούθησε, καθώς και την ιδιαίτερα έντονη εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση που παρατηρήθηκε έως την ένταση των τελευταίων ετών της μείζονος εθνικής κρίσης με την επιπλέον προβολή επί της Λέσβου του Προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος όπως εντατικοποιήθηκε το 2015 και αποτελεί μια σύγχρονη πραγματικότητα χωρίς ορατή λύση.

Η Λέσβος ιστορικά αποτελούσε μία ακμάζουσα κοινωνία, οικονομικά αλλά και πολιτιστικά. Αποτέλεσε έδαφος όπου αναπτύχθηκαν πολλαπλές οικονομικές δραστηριότητες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις, εξαιτίας σημαντικών ιστορικών γεγονότων και διαρθρωτικών μεταβολών ανεκόπησαν και επήλθε οικονομική υστέρηση, με εξέχοντα φαινόμενα την εσωτερική μετανάστευση και αστικοποίηση.

Το αποτέλεσμα ήταν και παραμένει μια έντονη εσωστρέφεια της οικονομίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν και οι ερειπωμένες πλέον εγκαταστάσεις παραγωγικών μονάδων, όπως η βιομηχανία επεξεργασίας δέρματος Σουρλάγκα στη Γέρα (στην ακμή της απασχολούσε έως και 1.600 εργάτες), το Σαπωνοποιείο Αλεπουδέλλη (Ελύτη) και άλλες μεγάλες εγκαταλελειμμένες παραγωγικές εγκαταστάσεις.

Επίσης, το ακμάζον εμπόριο και η παρακμή της θέσης του νομού Λέσβου ως διαμετακομιστικό κέντρο, αλλά και η ανασφάλεια που προκαλεί η πολιτική αστάθεια με την γειτονική ακτή (και τις τρέχουσες πολιτικές συνθήκες που θα διαμορφώσουν μια νέα πραγματικότητα - άγνωστη - για το μέλλον) συνέτειναν στη συνεχή συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την εξάρτηση από τα οικονομικά και παραγωγικά κέντρα.

Σύμφωνα με την ανάλυση και αποτύπωση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης, τη διαχρονική εξέλιξή τους και τη σύγκρισή τους με τις χωρικές ενότητες στις οποίες ανήκει (το σύνολο της Χώρας, αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο των 27, όσο και των 15), διαπιστώνεται ότι τόσο η περιοχή, όσο και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, χάνει την τάση βελτίωσης που είχε παρουσιάσει την δεκαετία 2000-2010 και λόγω της εθνικής κρίσης βρίσκεται σε σοβαρή διολίσθηση σε σχέση τόσο ως προς τους Μέσους Όρους της Χώρας, όσο και ως προς αυτούς της Ε.Ε., καθώς και σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της Χώρας και της Ε.Ε.

Το φαινόμενο αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δεν συγκλίνει πλέον, τουλάχιστον ονομαστικά, προς τις αναπτυγμένες Περιφέρειες, ιδιαίτερα όσον αφορά στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ και στους γενικούς δείκτες της Αγοράς Εργασίας. Παραμένει ωστόσο, στο στόχο «Σύγκλιση» για τη νέα Προγραμματική Περίοδο, με βάση όμως την αναθεώρηση που ακολουθεί αφού το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, έχει συρρικνωθεί κατά μεγάλο ποσοστό μεταβάλλοντας την θέση σε σχέση με τον μέσο όρο των της Ε.Ε. των 27.

Επιπρόσθετα, από τη λεπτομερέστερη διερεύνηση των διαρθρωτικών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της προτεινόμενης περιοχής, σε τομεακό / θεματικό, αλλά και χωρικό / τοπικό επίπεδο, διαπιστώνονται εγγενείς αδυναμίες αδυναμίες, οι οποίες, στο πλαίσιο του έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με το νησιωτικό χαρακτήρα και το βαθμό «περιφερειακότητας» που χαρακτηρίζει την περιοχή, δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους αναστροφής ακόμα και της οποιασδήποτε ονομαστικής σύγκλισης είχε επιτευχθεί. Ακόμη εντονότεροι είναι οι κίνδυνοι για την ένταση των ενδο-νησιωτικών ανισοτήτων, αλλά και των δια-νησιωτικών και ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και κατ' ακολουθία για την άμβλυνση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της

περιοχής και της χωρικής ενότητας στην οποία εντάσσεται, και την ένταση της απομόνωσης που είναι επακόλουθο της δημοσιονομικής κρίσης και της ανατροπής του συστημικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος από μια σειρά από έντονες μεταρρυθμίσεις χωρίς περίοδο προσαρμογής και αναδιάταξης όπως εντοπίσθηκε στην ανάλυση SWOT.

Δεν θα πρέπει δε, να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η οικονομία της περιοχής στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα, παρόλη τη φθίνουσα τάση που αυτοί παρουσιάζουν και παρόλα τα σοβαρά προβλήματα διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων.

Τα Αγροτικά και Αλιευτικά προϊόντα της περιοχής χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη ποιότητα, σε σχέση με τον ανταγωνισμό των αγορών και τις παραγωγικές διαδικασίες που ακολουθούνται. Το «γνηρασμένο» ή/και υποαπασχολούμενο εργατικό δυναμικό που απασχολείται στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα, σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα τους, όπως το πλήθος των μικρών σκαφών και της αποδοτικότητάς τους όπως και του αγροτικού κλήρου, η καχεξία σε νέες μεθόδους παραγωγής και βασικές υποδομές, έχουν σαν αποτέλεσμα τη χαμηλή ακόμα αποδοτικότητα της εργασίας, αλλά και του κεφαλαίου όπως αποτυπώνεται όχι μόνο στους στατιστικούς δείκτες, αλλά κυρίως στη δυσανασχέτηση των νέων στην ιδέα ενασχόλησης επαγγελματικά με την γεωργία και αλιεία.

Επιπρόσθετα, οι περισσότερες, σε πλήθος και σε ειδικό βάρος απασχόλησης, παραγωγικές-οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής είναι νησιωτικής και τοπικής εμβέλειας. Εξάιρεση αποτελούν εκείνες που αναφέρονται στην παραγωγή ορισμένων βασικών γεωργικών προϊόντων. Εξέχουσα θέση κατέχουν κυρίως το ελαιόλαδο και το ούζο, και σε αναπτυσσόμενο βαθμό τα τυροκομικά προϊόντα, τα οποία κατευθύνονται προς το μητροπολιτικό κέντρο της Χώρας, αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο και αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης ή περαιτέρω μεγέθυνσης της παραγωγής.

Στο δευτερογενή τομέα της κυριαρχούσαν οι κατασκευές που πλέον έχουν υποστεί καθίζηση, δραστηριότητα με καθαρά τοπικό χαρακτήρα και εξαρτώμενο από εξωγενείς παράγοντες, η οποία επηρεάζει σημαντικό μέρος της οικονομίας. Η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων προβάλλει ως μια σοβαρή προοπτική ανάπτυξης και στον γεωργικό τομέα αλλά και στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων όπου έχουν γίνει προσπάθειες, οι οποίες όμως δεν αποδίδουν στο βαθμό που απαιτείται προκειμένου να διαπιστωθεί σοβαρή μεταβολή των δεικτών.

Όσον αφορά στον τριτογενή τομέα, ο οποίος μεγεθύνεται πλέον στατιστικά ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης των άλλων τομέων, αυτός στηρίζεται κυρίως στη δημόσια διοίκηση, σε μεταπρατικές δραστηριότητες με βάση στην δραστηριοποίηση του κατασκευαστικού τομέα, και ακολουθούν υπηρεσίες υποστήριξης της συνολικής αναπτυξιακής διαδικασίας και ο Τουρισμός.

Ιδιαίτερα δε, όσον αφορά στον τουρισμό, παρά τα σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιοχής, ως προς τη διάθεση εξαιρετικά πλούσιων φυσικών και κυρίως πολιτιστικών πόρων, αλλά και σε σχέση με το νησιωτικό της χαρακτήρα, εμφανίζεται άπνοια έως και φθίνων, σε σύγκριση με την εξέλιξη των μέσων όρων της Χώρας, τόσο σε αριθμούς αφίξεων και διανυκτερεύσεων τουριστών, όσο και σε προσφορά τουριστικών υπηρεσιών με την εκκωφαντική ανατροπή των γνωστών συνθηκών λόγω του προσφυγικού ζητήματος (Μείωση στην τουριστική αγορά κατά μ.ο. 65% το καλοκαίρι 2016).

Εκτός όμως από τα βασικά, μακροοικονομικά και παραγωγικά χαρακτηριστικά, σε επίπεδο τομέων ή / και οικονομικών δραστηριοτήτων, η Περιοχή, συνεχίζει να παρουσιάζει έντονα διαρθρωτικά προβλήματα στην επί μέρους παραγωγική της δομή, στον κοινωνικό-οικονομικό της ιστό και στις υποδομές της, τα οποία έχουν αναφερθεί αναλυτικά στα προηγούμενα κεφάλαια.

Τα παραπάνω αναφερθέντα και παραμένοντα επί σειρά ετών αρνητικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιοχής, εκ των οποίων ορισμένα επιδεινώνονται, σε συνδυασμό με την ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, τεκμηριώνουν την ανάγκη προσανατολισμού της αναπτυξιακής στρατηγικής του σχεδίου στο πλαίσιο της αναγκαίας Κοινωνικής Συνοχής.

Θα πρέπει να υπάρξει επικεντρωμένη στόχευση στο πλαίσιο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, με σκοπό τη συμμετοχή του τοπικού προγράμματος στη συνολική προσπάθεια που συντελείται για είσοδο σε τροχιά ανάπτυξης, η οποία θα συμβάλλει στη μεγέθυνση του συνόλου της οικονομίας και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της, έτσι ώστε να οδηγηθεί η περιοχή στην πραγματική σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να καθοδηγείται από την αναπτυξιακή δυναμική σε τομείς της πολιτικής και σε δράσεις που μπορεί και πρέπει η περιοχή να αξιοποιήσει, να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται και να δράσει για την άμβλυνση των απειλών.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική όπως έχει διαφανεί από το "κοινό αίσημα" της περιοχής (που αντιλαμβάνεται και καταγράφει η ΟΤΔ από την δραστηριότητα της στο πεδίο), θα πρέπει να εστιάζει στο να μετατρέψει το μέχρι σήμερα συγκριτικό μειονέκτημά της, που είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας της, σε συγκριτικό πλεονέκτημα, στηριζόμενη παράλληλα στα αντικειμενικά συγκριτικά πλεονεκτήματά της, όπως:

- Την εκτεταμένη και αξιόλογη αγροτική και αλιευτική φυσιογνωμία και φυσικό περιβάλλον, το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο και τους θαλάσσιους πόρους, που δεν έχουν πληγεί σε ιδιαίτερα από τις μέχρι σήμερα ανθρωπογενείς παρεμβάσεις. Οι παραπάνω παράγοντες δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση, εμπλουτισμό και διαφοροποίηση του τουριστικού κυρίως προϊόντος, με την κατάλληλη αξιοποίηση των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, αλλά και την αύξηση της εν γένει ανταγωνιστικότητας του.
- Την υψηλή ποιότητα των γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων που έχουν αποκτήσει φήμη σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, έχουν παγιωθεί σε διατροφικές συνήθειες και έχουν συνδεθεί με άλλα προϊόντα (π.χ. ούζο Λέσβου), φέρουν δηλαδή χαρακτηριστικά που εγείρουν σημαντικές προσδοκίες και προοπτικές αλληλοτροφοδότησης των τομέων και της εικόνας της περιοχής.
- Την κατάλληλη διαδικασία μεταποίησης και εμπορίας, η οποία θα ενισχύσει τη διασύνδεση των επιμέρους τομέων και κλάδων της παραγωγικής / οικονομικής δραστηριότητας, έτσι ώστε να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία του συνόλου των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Την ενίσχυση και αξιοποίηση του πληθυσμού που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία και άμβλυνση της ανεργίας που αποτελεί το μείζον κοινωνικό πρόβλημα για τη περιοχή. Με την εξειδίκευση και τη σταδιακή βελτίωση του επιπέδου κατάρτισης και των δεξιοτήτων του, δημιουργεί σημαντικά θετικές προοπτικές ανάληψης παραγωγικών και κοινωνικών πρωτοβουλιών για αυτοτροφοδοτούμενη, αειφόρο ανάπτυξη και την εισαγωγή καινοτομιών.
- Την ομοιογένεια του πληθυσμού της περιοχής και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του, βασισμένα σε ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία, τα οποία δημιουργούν ελκυστικό κοινωνικό πρότυπο για ανάπτυξη παραγωγικών και κοινωνικό-πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- Την ύπαρξη αλιευτικών κοινοτήτων και παραγωγικής αγροτικής βάσης στο ανθρώπινο δυναμικό που εξαρτώνται από την αγροτική και αλιευτική δραστηριότητα και την επιτακτική ανάγκη στήριξης τους με ενίσχυση της πολυαπασχόλησης.

2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΟΡΑΜΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ.

Έχοντας ως βάση και οδηγό προσανατολισμού τα παραπάνω δεδομένα, η αναπτυξιακή στρατηγική του τοπικού προγράμματος απαιτεί τον κατάλληλο συγκερασμό πολιτικών και σχεδιασμού, που θα συμβάλλει στην επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην εξωστρέφεια της οικονομίας και στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, με παράλληλη άμβλυνση των τοπικών και ενδονησιωτικών κοινωνικό-οικονομικών ανισοτήτων αλλά και των διαπεριφερειακών ανισοτήτων. Σύμφωνα με τα παραπάνω και κάτω από τον προβληματισμό χάραξης ενός αναπτυξιακού οράματος που λαμβάνει υπόψη:

- ✓ Την ιστορικότητα εφαρμογής της ανελικτικής προσέγγισης - LEADER - στη Λέσβο.
- ✓ Την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.
- ✓ Την αναγνώριση και εξέταση της SWOT ανάλυσης.
- ✓ Τους προβληματισμούς που θέτει η ίδια η κοινωνία με τη διαδικασία συμμετοχής τόσο των φορέων όσο και των κατοίκων στη χάραξη της στρατηγικής.
- ✓ Την Επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Ε.Ε. για "έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη" (ΕΕ 2020).
- ✓ Τον σχεδιασμό και τις προτεραιότητες του Σ.Ε.Σ. 2020, του Π.Α.Α. 2014-2020, του ΕΠΑΛ 2014-2020, (αλλά λαμβάνοντας υπόψη και τη στρατηγική των ταμείων ΕΚΤ και ΕΤΠΑ).
- ✓ Τον σχεδιασμό και τις προτεραιότητες του Προγράμματος της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

- ✓ Τις οριζόντιες πολιτικές για ενίσχυση της απασχόλησης, ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση ίσων ευκαιριών.

Η τοπική αναπτυξιακή στρατηγική δεν μπορεί να είναι μια απλή καταγραφή μέτρων και δράσεων αλλά μια σταθερή και μακροπρόθεσμη θέση έναντι των χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης. Για τη Λέσβο το **Αναπτυξιακό Όραμα** το οποίο συσπειρώνει τις δυνάμεις της περιοχής και πάνω στο οποίο αρθρώνονται οι προτάσεις του Τ.Π. είναι:

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ. ΑΞΙΟΠΟΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό το όραμα, απαιτείται η δημιουργία συνθηκών κινήτρων, απαιτείται στοχευμένη χρηματοδοτική ενίσχυση σε ειδικούς τομείς και κλάδους αλλά κυρίως σε διαφοροποιημένες δράσεις και συντονισμένες ενέργειες, τόσο των τοπικών και περιφερειακών φορέων, όσο και των κεντρικών φορέων που εφαρμόζουν τομεακές πολιτικές, καθώς και ένα μέσο-μακροπρόθεσμο διάστημα που να υπερβαίνει τη διάρκεια μιας προγραμματικής περιόδου.

2.2.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ & ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Για να υλοποιηθεί με ρεαλισμό η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, θα πρέπει να επιτευχθούν σαφείς και διακριτοί Αναπτυξιακοί Στρατηγικοί Στόχοι που συνοπτικά αποτυπώνονται ως εξής:

1. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ.
2. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ
4. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
5. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ
6. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΓΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
7. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική που εκφράζεται από το στρατηγικό όραμα μέσω των στρατηγικών στόχων της εξειδικεύεται σε ειδικούς-τακτικούς στόχους, μια σειρά από επιμέρους εξειδικεύσεις που συνδέονται σε θεματικές κατευθύνσεις κάτω από τις οποίες στοιχίζονται οι υπο-δράσεις - ομαδοποίηση της χρηματοδότησης.

Τα επενδυτικά σχέδια που θα επιλεγούν αξιολογούνται σε μια ενιαία περιοχή όπως η Λέσβος σε ένα σημαντικό βαθμό από κατά πόσο εισφέρουν στη τοπική αναπτυξιακή στρατηγική ούτως ώστε να διαμορφωθεί ένα πλέγμα που θα αποδώσει σαφή και μετρήσιμα αποτελέσματα.

Η οριοθέτηση που τίθεται δεν είναι παρά η "τακτοποίηση" των πορισμάτων της ανάλυσης της περιοχής και των αναγκών της και η διαφαινόμενη φυσιογνωμία της ούτως ώστε να μην υπάρχει μια απλή παράθεση χρηματοδοτήσεων αλλά στοχευμένη κατεύθυνση.

Από την άλλη πλευρά το πρόγραμμα δεν επιδιώκει μέσω της στρατηγικής του την "κατευθυνόμενη" ανάπτυξη αλλά την ανάδειξη των δυνατοτήτων και των ευκαιριών που έχει η τοπική κοινωνία και οικονομία μέσω κινήτρων και όχι αποζημιώσεων να απαντήσει η ίδια, με πρωτοβουλίες, στις ανάγκες της και να διαμορφώσει η ίδια το εύρος νεωτερισμού, πρωτοτυπίας, προσαρμοστικότητας και αντίληψης των μεταβολών στο αναπτυξιακό περιβάλλον που κινείται.

Επίσης επιδιώκεται η δημιουργία πλαισίου αντίδρασης και αντίστασης στις ραγδαίες και απρόβλεπτες πολλές φορές μεταβολές και απειλές που παρουσιάζονται σε ένα περιβάλλον κοινωνικό-οικονομικής κρίσης όπως αυτό έχει διαμορφωθεί σήμερα στη Λέσβο.

Το Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER και η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική του στη Λέσβο είναι ένας συγκερασμός ειδικής μελέτης της περιοχής, αναγκών και δυνατοτήτων.

2.2.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι που εντοπίζονται ως παράμετροι της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής ομαδοποιούνται επιλέγοντας Θεματικές Κατευθύνσεις σε σχέση με τις υφιστάμενες οδηγίες, με εξειδίκευση στη συνέχεια σε Τεχνικά Δελτία Δράσεων με φιλόδοξο και φιλοπρόοδο πνεύμα, και θα αποτελούν στη συνέχεια, μετρήσιμα μεγέθη μέσα από τις πράξεις-εκροές, και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την εφαρμογή του προτεινόμενου Τοπικού Αναπτυξιακού Σχεδιασμού.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική δεν φιλοδοξεί στη δημιουργία αντίληψης οικονομικών αποζημιώσεων αλλά αντίθετα κινήτρων για τη διαμόρφωση δύσκολων αλλά αποδοτικών παρεμβάσεων.

Για τη Λέσβο προσδιορίζονται σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση οι παρακάτω Θεματικές Κατευθύνσεις:

ΘΚ.1 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟ-ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΘΚ.2 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ & ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ

ΘΚ.3 : .ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΘΚ.4 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΘΚ.5 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΘΚ.6: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΘΚ.7: ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Στις παραπάνω θεματικές κατευθύνσεις εισφέρουν οι δράσεις που διαμορφώνονται ανάλογα με τις διαπιστώσεις από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, την διατύπωση απόψεων και προτάσεων και την εξέταση των εσωτερικών και εξωτερικών συνθηκών (SWOT). Στη συνέχεια οι θεματικές κατευθύνσεις, εξυπηρετούνται και ποσοτικοποιούνται από μια σειρά δράσεων, που εξειδικεύονται σε υποδράσεις με ποσοτικοποίηση μέσω, εκροών και αποτελεσμάτων που συνθέτουν το προτεινόμενο σχέδιο Τοπικού προγράμματος.

Η ειδικότερη θεματική κατεύθυνση του ΕΤΘΑ (7), προκύπτει από την σύνδεση της με την SWOT ανάλυση και τους ειδικούς στόχους που παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Ειδικότερα σε σχέση με τις θεματικές κατευθύνσεις προκύπτει μια θεματική προσέγγιση που στο γενικότερο πλαίσιο τους εμπεριέχει βαρύτητες όπως το Περιβάλλον που εμπεριέχεται στη Θ.Κ. 4, με την έννοια της ποιότητας ζωής και των συνθηκών διαβίωσης. Για παράδειγμα οι δράσεις πρόληψης και προστασίας των Δασών ή οι παρεμβάσεις στις περιπατητικές διαδρομές αν και αποτελούν σημαντικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις εμπεριέχεται στη ΘΚ.4, λόγω του αποτελέσματος τους στην ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης. Επομένως για το Τοπικό Πρόγραμμα γίνεται η παραδοχή ότι δράσεις που εμπεριέχουν παρεμβάσεις στο περιβάλλον εντάσσονται στο υπερσύνολο της ποιότητας ζωής.

Το προτεινόμενο Τοπικό Πρόγραμμα, το οποίο χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ & ΕΤΘΑ, εθνικούς και ίδιους πόρους (και δυνητικά με εισροή και από το ΕΚΤ και ΕΤΠΑ εφόσον επιλεγεί από εθνικές αποφάσεις τυχόν διεύρυνση), λαμβάνει υπόψη και δρα συμπληρωματικά εξετάζοντας τους συσχετισμούς με τις υπόλοιπες παρεμβάσεις που σχεδιάζονται για την ευρύτερη χωρική ενότητα στην οποία εντάσσεται: Το «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα» της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου 2014-2020, το οποίο θα συγχρηματοδοτηθεί κυρίως από το ΕΤΠΑ, τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, που θα συγχρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία της Ε.Ε. κατά την περίοδο 2014-2020, αλλά και τα, με αμιγώς εθνικούς πόρους, χρηματοδοτούμενα έργα, εντασσόμενα στο Σ.Ε.Σ. 2014-2020.

Κάθε θεματική κατεύθυνση εξυπηρετεί συγκεκριμένα στοιχεία της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής όπως αυτή ειδικεύεται.

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΥΠΟΔΡΑΣΕΩΝ.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΥΠΟΔΡΑΣΕΩΝ						
	ΘΚ.1 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚ ΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟ- ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΘΚ.2 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗ ΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ & ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ	ΘΚ.3 : ΔΙΑΦΟΡΟ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜ ΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜ ΙΑΣ	ΘΚ.4 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟ Υ	ΘΚ.5 : ΔΙΑΤΗΡΗΣ Η- ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙ ΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΘΚ.6: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣ ΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟ Ν ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	ΘΚ.7: ΟΛΟΚΛΗΡΩΜ ΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ
1. Ποιότητα-Βελτίωση-Εκσυγχρονισμός στην τοπική επιχειρηματικότητα, ως εργαλεία ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας στο σύνθετο περιβάλλον αποεπένδυσης και οικονομικής κρίσης.	✓	✓	✓		✓	✓	✓
2. Αλληλοτροφοδότηση των τομέων της οικονομίας και διαμόρφωση δεσμών μεταξύ των οικονομικών-παραγωγικών τομέων και κλάδων.	✓	✓	✓		✓	✓	✓
3. Διαφοροποίηση και εξειδίκευση ως μέσο ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας και της Ανταγωνιστικότητας και για τα προϊόντα και για τις υπηρεσίες.	✓	✓	✓		✓	✓	✓
4. Προώθηση εναλλακτικών μορφών δραστηριοτήτων στον Τουρισμό με ειδικότερη κατεύθυνση στον ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ, π.χ. θεματικός βιωματικός--συναισθηματικός τουρισμός, αλιευτικός τουρισμός, οικοτουρισμός-τουρισμός της Υπαίθρου, Αθλητικός τουρισμός, με στόχο την δημιουργία πολυεπίπεδης οικονομικής δραστηριότητας και διάχυσης του ρίσκου και της εξάρτησης από μαζικές τουριστικές αγορές και εποχικότητα. Ανάδειξη και αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής μέσω χαρακτηριστικών που έχουν στρατηγικά επιλεγεί και διαμορφωθεί (όπως π.χ. το Δίκτυο Περιπατητικών Διαδρομών και Θαλάσσιων διαδρομών, η εκτεταμένη ακτογραμμή και ορεινά συστήματα με περιβαλλοντική ταυτότητα και ποικιλομορφία) και η συνακόλουθη δημιουργία αίσθησης μοναδικότητας.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. Ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής και αλιευτικής δραστηριότητας, δημιουργία πολυαπασχόλησης, προστασία των αγροτικών τοπίων και αλιευτικών πόρων, συνεχής εκπαίδευση και διάχυση γνώσης.	✓	✓	✓	✓		✓	✓
6. Αναβάθμιση της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας των πόρων της περιοχής και παρακολούθηση των διεθνών μεταβολών, με έμφαση στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων της αγροτικής οικονομίας και αγροδιατροφικού τομέα.	✓	✓	✓		✓	✓	✓
7. Μεθοδική ή και συλλογική προσέγγιση στην επιχειρηματικότητα με εξωστρέφεια και ανάδειξη της πραγματικής φυσιογνωμίας και εικόνας της περιοχής μέσω των προϊόντων και υπηρεσιών της.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

8. Ενίσχυση των Πολιτιστικών Δημιουργικών Βιομηχανιών ως εργαλείο ανάπτυξης μιας απομακρυσμένης περιοχής που έχει ως εναλλακτική λύση την ανάδειξη της ταυτότητας της έναντι της μαζικοποίησης της πολιτισμικής παραγωγής.	✓	✓	✓		✓		✓
9. Διαμόρφωση σταθερών πολλαπλών πηγών εισοδήματος ως αντιστάθμιση σε έκτακτες κρίσεις και εποχικότητα για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διασπορά του επιχειρηματικού ρίσκου.	✓	✓	✓				✓
10. Ένταξη νέων μεθόδων με καινοτομία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και ιδιαίτερα των πόρων της Βιοποικιλότητας για παραγωγή προϊόντων, όπως και αξιοποίηση των περιγητικών διαδρομών και εναλλακτικών επιλογών στην παροχή υπηρεσιών.	✓	✓	✓	✓		✓	✓
11. Ενσωμάτωση τεχνολογίας, πρωτοτυπίας και καινοτομίας στην Ανάπτυξη της τοπικής Οικονομίας, αξιοποίηση της ψηφιακής εποχής και των δυνατοτήτων της.	✓	✓	✓		✓		✓
12. Ορθολογική αξιοποίηση των ευαίσθητων οικολογικά χερσαίων αγροτικών παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών, του ΤΟΠΙΟΥ εν γένει, και προστασία του περιβάλλοντος από την κλιματική αλλαγή και τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες.			✓	✓		✓	✓
13. Ανάδειξη της τοπικής γεωμορφολογίας και των επιμέρους χαρακτηριστικών των περιοχών με μεθόδους που θα τις καταστήσουν ελκυστικές με βάση την φέρουσα ικανότητας τους συνδέοντας τις περιοχές με την τοπική παραγωγή.	✓	✓	✓			✓	✓
14. Ανάπτυξη μεθόδων και μεταβίβαση καλών πρακτικών για τη βελτίωση των όρων ζωής και των βασικών υποδομών που υποστηρίζουν τοπικές ανάγκες.			✓	✓	✓	✓	✓
15. Δημιουργία συναίσθησης της Τοπικής Ταυτότητας στο πλαίσιο όμως ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού και διεθνούς περιβάλλοντος. Προσαρμοστικότητα σε διαφορετικές αντιλήψεις και διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά.	✓	✓	✓	✓	✓		✓
16. Ενθάρρυνση συνεργασίας και νοοτροπίας συλλογικής δράσης, ενδυνάμωση, στήριξη, και ενίσχυση συνεργατισμού.	✓	✓	✓	✓		✓	✓
17. Μέριμνα και φροντίδα για την ικανοποίηση βασικών κοινωνικών αναγκών προσαρμοσμένων στην τοπική κουλτούρα, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχόμενη κοινωνική αναδιαμόρφωση ειδικά λόγω της κοινωνικοοικονομικής κρίσης με μέριμνα για τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Κοινωνική μέριμνα για την αντιμετώπιση των αρνητικών φαινομένων της φτωχοποίησης που δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή και δεν καταγράφεται με σαφήνεια και δεν υποστηρίζεται επαρκώς.			✓	✓	✓		✓
18. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, βελτίωση των ικανοτήτων του, διατήρηση αλλά και δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης, μεταφορά γνώσης για επιχειρηματικότητα, για ορθολογική χρήση του περιβάλλοντος κ.α.	✓	✓	✓	✓	✓		✓
19. Εξωστρέφεια και άμβλυνση των συντηρητικών νοοτροπιών μέσω συνεργασιών των αγροτικών και παράκτιων περιοχών.	✓	✓	✓	✓	✓		✓
20. Δημιουργία Αυτοπεποίθησης στην τοπική κοινωνία - αντιστάθμισμα στην αρνητική ψυχολογία των τελευταίων ετών που οδηγεί σε κοινωνική υποβάθμιση	✓	✓	✓	✓	✓		✓
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΩΝ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	17	17	20	12	14	12	20

2.2.3 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ-ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.

Μεσοπρόθεσμα, για τη δημιουργία κινήτρων σε ένα οικονομικό περιβάλλον με τα εθνικά και τοπικά χαρακτηριστικά κρίσης της εποχής μας, η όποια προσπάθεια, προκειμένου να έχει βάσιμες προσδοκίες επιτυχίας, οφείλει να ενθαρρύνει τις μικρές μονάδες παραγωγής να προσανατολιστούν στην παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων ή/και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας τα οποία θα απευθύνονται σε ειδικές αγορές (niche markets).

Μια περιοχή όπως η Λέσβος δεν είναι εφικτό να ανταγωνισθεί την μαζική και εντατική διαδικασία παραγωγής προϊόντων και προσφοράς υπηρεσιών, οφείλει να διεκδικήσει την ανταγωνιστική τοποθέτηση σε αγορές όπου κύριο κριτήριο αξίας είναι η ποιότητα και η ανταγωνιστική της θέση. Θα πρέπει επομένως να αξιοποιηθούν, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, τόσο οι προσφερόμενοι πόροι της περιοχής όσο και τα αναφερόμενα νέα πρότυπα διαφοροποιημένης κατανάλωσης. Απαραίτητος όρος για την επιτυχία σε αυτόν τον τομέα είναι η συνεχής διαφοροποίηση και η βελτίωση της ποιότητας των τοπικών προϊόντων παρακολουθώντας τις τάσεις της κατανάλωσης. Σε αυτές τις παραγωγικές δραστηριότητες, η περιοχή, με την προϋπόθεση κατάλληλων ιδεών και σχεδιασμών, με εφαρμογή καινοτομίας και σύγχρονης αντίληψης στη παραγωγική διαδικασία και προώθηση για την τοποθέτηση στις αγορές, μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο συγκριτικό, αλλά ακόμη και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Το ζήτημα των πολλαπλών πηγών εισοδήματος αποτελεί μία ακόμα επιδίωξη της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η επιτυχία της προτεινόμενης αναπτυξιακής στρατηγικής και πολύ περισσότερο η βιωσιμότητα του πληθυσμού των κοινοτήτων της Λέσβου, εξαρτώνται αποφασιστικά από τη δημιουργία πολλαπλών πηγών εισοδήματος, ειδικά στον γεωργικό και αλιευτικό τομέα (π.χ. Αλιευτικός Τουρισμός). Μόνο με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθούν δυνατότητες απόκτησης τέτοιου ύψους εισοδήματος που θα καθιστά ελκυστική την παραμονή οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην περιοχή. Όσοι γνωρίζουν από κοντά τη ζωή στην ύπαιθρο και δη τη νησιωτική πραγματικότητα - όχι μόνο κατά τους θερινούς μήνες -, γνωρίζουν επίσης ότι η μόνη δύναμη που μπορεί να καταστήσει τη ζωή στην ύπαιθρο ελκυστική και να ανακόψει την έξοδο των νέων ανθρώπων προς την πόλη, είναι η εισοδηματική αποζημίωση. Πρόκειται για μια τέτοιου μεγέθους βελτίωση των εισοδημάτων, η οποία θα επιτρέπει στους νέους να καλύπτουν τις δαπάνες διαβίωσης που διαχρονικά αυξάνονται στις απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα περιοχές, καθώς επίσης και τις διάφορες, μη ποσοτικοποιήσιμες και μετρήσιμες μορφές κόστους – όχι μόνο οικονομικού – που δημιουργεί η διαμονή μακριά από τα κέντρα κοινωνικής, πολιτιστικής, πολιτικής κ.λ.π. ζωής.

Το τοπικό πρόγραμμα με σαφήνεια διαχωρίζει την αντίληψη της απλής "οικονομικής" αποζημίωσης όπως οι επιδοτήσεις, και emphaticά υποστηρίζει την αντίληψη της διαμόρφωσης δύσκολων μεν αλλά αποδοτικών κινήτρων επιχειρηματικότητας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο με έμφαση την ενίσχυση του ΑΕΠ σε ένα κρίσιμο οικονομικό περιβάλλον.

Η έννοια της ελκυστικότητας της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης αποκτά διττό χαρακτήρα, καθώς σχετίζεται τόσο με την προσέλκυση επενδύσεων και απασχόλησης, όσο και με την «κατανάλωση»-χρήση τουριστικών κυρίως, αλλά και άλλων υπηρεσιών. Ο διττός αυτός χαρακτήρας της έννοιας της ελκυστικότητας, φέρει το χαρακτηριστικό της αλληλεπίδρασης, αφού, η «κατανάλωση»-χρήση τουριστικών και άλλων υπηρεσιών συμβάλλει αφ' ενός στην προσέλκυση επενδύσεων και αύξηση της απασχόλησης και αφ' ετέρου, σ' ένα βαθμό, στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής. Με βάση αυτά τα δεδομένα και σύμφωνα με τα στοιχεία της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής που έχει προηγηθεί, είναι εμφανής η σκοπιμότητα και η σημασία της διαχείρισης της «ελκυστικότητας» μιας περιοχής, ως κρίσιμου παράγοντα για την ανάπτυξη της.

Η αναπτυξιακή διαδικασία προβλέπει την αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και τη διαμόρφωση ενός ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τα οποία μπορούν και πρέπει να συνεργάζονται αρμονικά. Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός του τοπικού προγράμματος θα πρέπει να είναι το κατάλληλο μίγμα δράσεων και παρεμβάσεων που θα ενοποιήσει αυτές τις έννοιες και θα αμβλύνει τα τυχόν «αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα».

Όπως έχει προκύψει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και από τη SWOT Ανάλυση, η περιοχή παρέμβασης έχει την «τύχη», να είναι σχετικά ανεπηρέαστη από βαριές ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η Λέσβος είναι ένα νησί με εξαιρετική ομορφιά, που βασίζεται στο συνδυασμό της πλούσιας βιοποικιλότητας τους και της σπάνιας ποικιλίας στη γεωμορφολογία τους, χαρακτηριστικά που προσδίδουν στην περιοχή μοναδικό χαρακτήρα. Στην περιοχή σημειώνεται σχετικά σημαντική αγροτική και αλιευτική παραγωγή. Επίσης είναι δεδομένη η ανάγκη αλλά και δυνατότητα σύνδεσης της πρωτογενούς παραγωγής με τον δευτερογενή τομέα και ιδιαίτερα τη μεταποίηση, τόσο για την παραγωγή εισροών προς την μεταποίηση, όσο και για την επεξεργασία της πρωτογενούς παραγωγής.

Ωστόσο, η μεταποιητική δραστηριότητα είναι αδύναμη σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν, με τάσεις μείωσης, που κινδυνεύουν να οδηγήσουν σε πλήρη αποδυνάμωση λόγω της εκρηκτικής μείωσης των ΠΑΓΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ, που παρατηρείται στην υφιστάμενη κατάσταση κατά την τελευταία πενταετία αναφοράς (-38% μεσοσταθμικά). Επιπρόσθετα, λόγω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αλλά και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, σταδιακά η αγροτική και αλιευτική δραστηριότητα θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον έντονα προβλήματα με τη μείωση έως και εξάλειψη των επιδοτήσεων-ενισχύσεων, σε συνδυασμό με την ένταση του ανταγωνισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και την τάση εντατικοποίησης της παραγωγής την οποία δεν είναι εφικτό να ακολουθήσει στον ίδιο βαθμό μια περιοχή όπως η Λέσβος.

Ως εκ τούτου, για την αναστροφή αυτής της κατάστασης και τη δημιουργία τάσεων διεύρυνσης-αύξησης της παραγωγικής βάσης της περιοχής, απαιτείται η προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και ικανού κατηρτισμένου σε σύγχρονες μεθόδους εργατικού και στελεχειακού δυναμικού για ανάληψη ανταγωνιστικών παραγωγικών δραστηριοτήτων σε όλη τη Λέσβο, ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει καθένα από αυτά σε παραγωγικούς συντελεστές (περιβάλλον, πρώτες ύλες κλπ). Το μέγεθος, ο όγκος αλλά και το είδος των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε κάθε επιμέρους ενότητα συνδέεται σε πρώτη φάση με τις ανάγκες και δυνατότητες κάλυψης της εσωτερικής ζήτησης και στη συνέχεια με την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που θα απευθύνονται και θα διατίθενται εκτός της περιοχής, συνδυάζοντας έτσι την παραγωγική δραστηριότητα με την εξωστρέφεια. Σύμφωνα με την εξειδίκευση του Περιεχομένου του Τοπικού προγράμματος, όπως αυτή παρουσιάζεται στο επόμενο κεφάλαιο, με την ανάπτυξη των δράσεων σχεδιάζεται να ενισχυθούν χαρακτηριστικά όπως η προσβασιμότητα, αξιοποίηση και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, μέσω της δημιουργίας δικτύου θαλάσσιων πάρκων. Πρόκειται για την αξιοποίηση μικρών υποδομών με στόχο την ανάδειξη της ελκυστικότητας και τη δημιουργία νέων «πυρήνων» γύρω από τους οποίους θα επικεντρωθούν οι παρεμβάσεις, με οριζόντια διάχυση σε όλες τις δράσεις του προγράμματος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι στρατηγικοί στόχοι έχουν κοινά ή αλληλοσυνδεόμενα χαρακτηριστικά, δεδομένου ότι για να είναι ελκυστική μια μικρή περιοχή, αναγκαία προϋπόθεση είναι να έχουν γίνει γνωστά τα θετικά χαρακτηριστικά της στο εξωτερικό της περιβάλλον. Η παράμετρος αυτή είναι ένα είδος ή μια περίπτωση εξωστρέφειας, στην οποία όμως δεν εξαντλείται η έννοια του όρου. **Υπό τον όρο 'εξωστρέφεια', ως ένας από τους στρατηγικούς στόχους, νοείται η παραγωγή και διάθεση προσαρμοσμένων προϊόντων και η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αγορές υπερτοπικές, είτε εθνικές, είτε του εξωτερικού.** Παράλληλα όμως, στην περίπτωση της νησιωτικής περιοχής, ως εξωστρέφεια μπορεί να θεωρηθεί και η λειτουργική και παραγωγική διασύνδεση του συνόλου των μικρό-περιοχών που την αποτελούν, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα τους, έτσι ώστε καθ' ένα από αυτά να μη λειτουργεί σε όρους «κλειστής οικονομίας».

Ο στόχος της εξωστρέφειας, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον εθνικό και διεθνή χώρο, θεωρείται ιδιαίτερης σημασίας για την ανάπτυξη της περιοχής. **Η σύγκλιση περιοχών** που έχουν τουριστικό ενδιαφέρον και σημαντική παράδοση, με περιοχές που δεν έχουν αξιοποιήσει το τουριστικό ενδιαφέρον, αποτελεί προτεραιότητα του σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της αγοράς της ευρύτερης περιοχής, τη διάρθρωση της παραγωγικής της βάσης και τον νησιωτικό της χαρακτήρα.

Σύμφωνα με την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και την SWOT ανάλυση, διαπιστώνεται ότι ορισμένα βασικά γεωργικά προϊόντα, είναι "υπερ-τοπικής" εμβέλειας, τα οποία όμως αντιμετωπίζουν ή θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον προβλήματα διάθεσης, λόγω εθνικού και διεθνούς ανταγωνισμού - ελαιόλαδο – τυροκομικά προϊόντα, κρασί, σε συνδυασμό με το υπάρχον σύστημα τυποποίησης και διάθεσης. Όλος ο άλλος όγκος γεωργικής και αλιευτικής παραγωγής και των μεταποιημένων προϊόντων είναι τοπικής εμβέλειας, και υφίστανται ήδη έντονο και στο μέλλον ακόμη εντονότερο ανταγωνισμό από άλλα ομοειδή ή υποκατάστατα, τα οποία εισρέουν στην Περιφέρεια. Επιπλέον, όσον αφορά στον τομέα της παροχής υπηρεσιών, όλες οι δραστηριότητες είναι κατά κύριο λόγο τοπικής εμβέλειας, ενώ δέχονται και έντονο ανταγωνισμό κυρίως από την Αθήνα. Ακόμα και ο τουρισμός χάνει τη δυναμική του ως εξωστρεφής κλάδος δημιουργίας πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων, λόγω της τάσης μείωσης της ζήτησης και αποδυνάμωσης του παραθεριστικού τουρισμού αλλοδαπών ή ημεδαπών. Ως εκ τούτου, είναι εμφανές το πρόβλημα της περιοχής σε ό,τι αφορά στη συρρίκνωση της παραγωγικής-οικονομικής βάσης, λόγω του χαμηλού βαθμού εξωστρέφειας της οικονομίας της, με κίνδυνο επιδείνωσης αυτής της κατάστασης με την ένταση του ανταγωνισμού.

Για την αναστροφή αυτής της κατάστασης και την αύξηση της εξωστρέφειας της περιοχής, οι στόχοι προσανατολίζονται προς την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στον παραγωγικό εξοπλισμό και στις λοιπές λειτουργίες των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας. Επίσης, η αναστροφή των επιπτώσεων της εξωστρέφειας εξυπηρετείται από την ενίσχυση

της αειφόρου ανάπτυξης, η οποία στηρίζεται στην προστασία και αξιοποίηση των ιδιαίτερων και πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής. Στόχος είναι η παροχή υψηλού επιπέδου τουριστικών υπηρεσιών, με παράλληλη αποτελεσματική προβολή του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος στο εσωτερικό της Χώρας και στο εξωτερικό. Η τουριστική δραστηριότητα στη Λέσβο σε ό,τι αφορά το ζήτημα της προσφοράς τουριστικών καταλυμάτων, παραμένει ποσοτικά σταθερή ή και μειούμενη, με εξαίρεση τάσεις σχετικά μικρής αύξησης στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Μήθυμνας, Πέτρας, Λουτρόπολης Θερμής, όπου έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις την δεκαετία προ της οικονομικής κρίσης. Αίτιο και αιτιατό αυτής της κατάστασης είναι η σταδιακή μείωση των αφίξεων, αλλά και των διανυκτερεύσεων, με αποτέλεσμα να πλήττεται ακόμη περισσότερο η τουριστική δραστηριότητα της περιοχής και να δημιουργούνται τάσεις ανάσχεσης της επενδυτικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας έναντι των ευρύτερων γεωγραφικών ενοτήτων στις οποίες ανήκει η περιοχή.

Εάν συνυπολογισθεί η πρόσφατη έκτακτη κρίση του Προσφυγικού- Μεταναστευτικού ζητήματος με τη Λέσβο να εισπράττει ως αποτέλεσμα της θετικής ανθρωπιστικής ανταπόκρισής της σε μια μείζονος έντασης ανθρωπιστική κρίση την πλήρη ουσιαστικά απαξίωση του τουριστικού προϊόντος της και την απομείωση της εικόνας της ως τουριστικός προορισμός (με πτώση άνω του 65% στις αφίξεις το καλοκαίρι 2016), προφανώς και δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον και σοβαρό προβληματισμό στην διαμόρφωση της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής.

Στην παρούσα συγκυρία, η ανάπτυξη του Νομού έχει τη δυνατότητα να δώσει ιδιαίτερο βάρος στον Εναλλακτικό Τουρισμό, ο οποίος παρουσιάζει αξιόλογο δυναμισμό. Θα ήταν ωστόσο λάθος η προσπάθεια ενίσχυσης της αναπτυξιακής διαδικασίας να επικεντρωθεί σε αυτό και μόνο τον τομέα. Το αναπτυξιακό αποτέλεσμα θα είναι μακροπρόθεσμα υψηλότερο αν σε αυτήν ακριβώς τη συγκυρία δοθεί προτεραιότητα στην παράλληλη ενίσχυση των αδύνατων κρίκων του τοπικού οικονομικού σχηματισμού, όπως είναι και ο κλάδος της αλιευτικής δραστηριότητας και στο συσχετισμό τους με το προϊόν των τουριστικών υπηρεσιών, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ολοκληρωμένο προϊόν λιγότερο ευάλωτο σε συνθήκες κρίσης και την μεταβλητότητα των αγορών.

Αναμφισβήτητα, η αδέσμευτη ατομική πρωτοβουλία και ο θεσμός της ελεύθερης αγοράς είναι εξαιρετικά αποτελεσματικοί μηχανισμοί στις περιπτώσεις που το ζητούμενο είναι η εκμετάλλευση των ευκαιριών πραγματοποίησης ιδιωτικού κέρδους. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, είναι δύσκολο να επιτευχθεί παράλληλα η προστασία των κοινωνικών πόρων, ανθρωπινων ή φυσικών. Η εμπειρία δείχνει ότι, σε όσες περιοχές η τουριστική ανάπτυξη αφέθηκε στις δυνάμεις της αγοράς και μόνο, το αποτέλεσμα, από κοινωνική σκοπιά, υπήρξε αμφιλεγόμενο. Τάσεις προς την ίδια κατεύθυνση παρατηρούνται και στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Ο μαζικός τουρισμός έχει ανακαλύψει την Λέσβο, ή και αντίστροφα, και ως προς αυτή τη δραστηριότητα σημειώνεται μία πορεία που θα μπορούσε έως πρόσφατα να χαρακτηριστεί ανοδική, αλλά σίγουρα όχι χωρίς διακυμάνσεις και σαφώς ευάλωτη στις διάφορες συγκυρίες. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση των διεθνών αγορών και του τραπεζικού τομέα το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα. Η διαφοροποίηση της κατεύθυνσης του τουριστικού τομέα και όχι μόνο αλλά και μέσω της αλληλοτροφοδότησης των τομέων και των παρεχόμενων υποδομών και υπηρεσιών, προβάλλει πλέον επιτακτική προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης συνολικά για τη Λέσβο. Στόχος ειδικότερα της αναπτυξιακής προσπάθειας στον χώρο του Τουρισμού πρέπει να είναι η προστασία των φυσικών και ιστορικών πόρων, γεγονός που σημαίνει προστασία του περιβάλλοντος, της τοπικής ιστορίας, της παράδοσης, του πολιτισμού, της θάλασσας, και πάνω από όλα με προσεκτική χρήση επί της φέρουσας ικανότητας που αποτελούν τον συνδετικό ιστό των νησιών. Πρέπει να διαμορφωθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης - τουλάχιστον να διαφανεί με πρακτικές εφαρμογές- και ειδικότερα για το τουριστικό προϊόν θα πρέπει να είναι δημιούργημα της φυσιογνωμίας της περιοχής και όχι αντίγραφο της αγοράς του τουρισμού, η οποία βασίζεται σε συγκυριακές εξωγενείς συνθήκες και απαιτήσεις. Ασφαλώς, η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού απαιτεί συστηματική, ισορροπημένη και εκτεταμένη παρέμβαση της τοπικής και της κεντρικής διοίκησης. Επιπλέον, απαιτεί τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας ανάμεσα στους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, ανάμεσα στους διάφορους κλάδους δραστηριότητας, ανάμεσα στην πόλη και το χωριό, και με μικροοικονομικούς όρους

Ο προσεκτικός σχεδιασμός, έχει την *δυνατότητα να ωθήσει την αναπτυξιακή διαδικασία*. Η ύπαρξη δυνατότητας βέβαια, δεν εξασφαλίζει την αυτόματη κινητοποίηση των δυνάμεων της αγοράς, ειδικά όταν δεν έχει επιτευχθεί, στον βαθμό που απαιτείται, η κρίσιμη μάζα της ανάλογης επιχειρηματικότητας. Θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι στην περιοχή, όπως άλλωστε και στις περισσότερες τουριστικές περιοχές της χώρας, υπάρχει ανάγκη να ενισχυθεί η περιβάλλουσα αίσθηση που θα επέτρεπε την αξιοποίηση των αναφερόμενων ευκαιριών στο τομέα του εναλλακτικού τουρισμού. Ένα από τα βασικά στοιχεία της πραγματικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης του συνόλου των μικρών νησιωτικών κοινοτήτων με την ευρύτερη ανεπτυγμένη περιοχή, είναι η κατανομή του παραγόμενου Ακαθάριστου Προϊόντος και του Εισοδήματος στο σύνολο του τοπικού πληθυσμού, κατ' αναλογία

των διατιθέμενων από τον καθένα παραγωγικών συντελεστών, που είναι κατά κύριο λόγο η εργασία και το κεφάλαιο. Με αυτό ως δεδομένο, για την ανάπτυξη μιας περιοχής και όχι μόνο για την οικονομική της μεγέθυνση, απαιτείται, αφ' ενός η δημιουργία και εξασφάλιση των προϋποθέσεων πρόσβασης όλων των πολιτών της στην παραγωγική διαδικασία, αφ' ετέρου η εφαρμογή κανόνων δίκαιης και ισόμετρης κατανομής του παραγόμενου πλούτου. Στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης, από την αποτύπωση της παρούσας κατάστασης και την SWOT ανάλυση, αλλά ιδιαίτερα από την καταγραφή των απόψεων των κατοίκων, διαπιστώνεται ότι για σειρά ετών υφίστανται, πέρα από τις έντονες διαπεριφερειακές ανισότητες, και αναπτυξιακές ανισότητες στο εσωτερικό των νησιών. Πρόκειται για ανισότητες, είτε μεταξύ των Δημοτικών Διαμερισμάτων από τα οποία αποτελούνται, είτε μεταξύ αγροτικών περιοχών, που βρίσκονται σε απόσταση από τα σημεία συσώρευσης δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα τουριστικών.

Οι ανισότητες αυτές αφορούν τόσο σε οικονομικά μεγέθη, όσο και σε δημογραφικά, κοινωνικά, όπως πληθυσμιακές συγκεντρώσεις, ηλικιακή διάρθρωση, κατάσταση απασχόλησης και ανεργίας. Αποτέλεσμα αυτών των ανισοτήτων, πέραν των σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργούν, με διαφαινόμενο τον κίνδυνο άμβλυνσης της συνοχής του κοινωνικό-οικονομικού ιστού, έως και αποδιάρθρωσής του, είναι και η καθυστέρηση της οικονομικής μεγέθυνσης του συνόλου του νομού της Λέσβου. Κύριος λόγος είναι η ύπαρξη παραγωγικών συντελεστών και κυρίως εργατικού δυναμικού σε αργία ή υποαπασχόληση, με συνέπεια τα χαμηλά εισοδήματα και την αδυναμία δημιουργίας πλούτου, φαινόμενο που οφείλεται τόσο στη μείωση του άμεσα παραγόμενου προϊόντος, όσο και στη μη δημιουργία πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων. Η ανάσχεση των ανισοτήτων, είτε τοπικά, είτε ευρύτερα, εξυπηρετείται από την ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, με εξειδίκευση σε δράσεις που επικεντρώνονται στις περιοχές χαμηλής ανάπτυξης, όπου σήμερα υφίστανται αναξιοποίητοι φυσικοί, ανθρώπινοι και πολιτισμικοί πόροι και υπάρχει έλλειμμα βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών. Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, είναι ίσως η μοναδική λύση στην έννοια της άρσης των ανισοτήτων, διότι μόνο αυτή λαμβάνει υπόψη την ανεκτική προσέγγιση, εξειδίκευση και επικέντρωση δράσεων και παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη και τις προγραμματιζόμενες, σε μεγάλη κλίμακα, παρεμβάσεις των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για τις Υποδομές, την Αγροτική Ανάπτυξη την Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Έξυπνη εξειδίκευση κ.α. οι οποίες προγραμματίζονται να υλοποιηθούν στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η εξειδίκευση του ανωτέρω στόχου θα αποτυπωθεί με αντίστοιχη εστίαση των σχετικών παρεμβάσεων, μέσω των δράσεων που θα υλοποιηθούν σε συμπληρωματικό επίπεδο.

2.3 ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσον αφορά τον πληθυσμό, ομάδα στόχου του σχεδίου του Τοπικού προγράμματος είναι ο ευαίσθητος (στην εποχή της εθνικής κρίσης) κορμός της πολύ μικρής επιχειρηματικότητας που καλύπτει την ανάγκη για διεύρυνση της απασχόλησης εφόσον στη Λέσβο οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν τον πυρήνα της τοπικής οικονομίας και κατά συνέπεια της κοινωνικής συνοχής. Οι μικρές-Πολύ μικρές Επιχειρήσεις διαμορφώνουν πλέον την ομάδα στόχου του Τοπικού Προγράμματος και παρότι δύναται να υπάρξουν και μεγαλύτερες επιχειρηματικές ιδέες που θα μπορούσαν να ενισχυθούν λόγω της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του CLLD/LEADER, και της πολυταμειακής προσέγγισης του έχουν μικρότερη χρηματοδοτική ικανότητα λόγω της συρρίκνωσης της ρευστότητας και του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα να αναμένεται μικρότερη συνολική αξία επένδυσης πολλαπλασιάζοντας όμως την προστιθέμενη αξία του κάθε ευρώ επένδυσης.

Τα ανησυχητικά ευρήματα της υφιστάμενης κατάστασης δείχνουν με σαφήνεια ότι η πλέον κρίσιμη κατηγορία είναι των Νέων για να επιτευχθεί ανάσχεση της φυγής τους από τον τόπο, δίνοντας κίνητρα με υψηλότερη ένταση ενίσχυσης στους νέους, αλλά και γενικότερα των κατοίκων των αγροτικών και αλιευτικών περιοχών στην περιφέρεια της περιοχής οι οποίοι αντιμετωπίζουν ελάχιστες πλέον οικονομικές και κοινωνικές επιλογές για την παραμονή τους στην περιφέρεια της νησιωτικής υπαίθρου και για την επαγγελματική – επιχειρηματική δραστηριοποίηση τους με τέτοιο τρόπο ώστε να βελτιώνεται το εισόδημά τους και να διασφαλίζουν μια καλή ποιότητα ζωής. Οι συνέπειες για την Τοπική Κοινωνία είναι σαφώς εξαιρετικά αρνητικές εάν δεν δοθούν κατάλληλα κίνητρα, ειδικότερα για τον ποιοτικό εκσυγχρονισμό των πολύ μικρών επιχειρήσεων σε κλάδους που επηρεάζονται από την εποχικότητα όπως ο Τουρισμός που έχει ως συνέπεια συνολικά επίδραση στις οικονομικές δραστηριότητες της Λέσβου, ή από συνθήκες έκτακτες που στην περίπτωση του Τοπικού Προγράμματος φαίνονται σαφώς από την αποτύπωση των δεικτών λόγω της έκτακτης κρίσης του Προσφυγικού-Μεταναστευτικού και της εκτεταμένης επίδρασης του στην κοινωνικό-οικονομική ζωή της Λέσβου. Ειδικότερα οι συνθήκες που διαμορφώνονται σήμερα δείχνουν τάση μακροπρόθεσμης επίδρασης. Οι στόχοι-θεματικές κατευθύνσεις που

αναλύθηκαν παραπάνω συσχετίζονται με δράσεις για την επίτευξη μετρήσιμων αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του προγράμματος στην περιοχή στις παρακάτω ενότητες, όπως αυτές εκφράζονται μέσω των δράσεων του Τοπικού Προγράμματος.

Οι επιμέρους Δράσεις βασίζονται στην αντίληψη ότι:

α. προσδιορίζονται από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, β. εξειδικεύονται από εσωτερικές και εξωτερικές συνθήκες μέσω της SWOT ανάλυσης γ. διαμορφώνονται βάση στόχων και Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική δ. προκύπτουν από εντατική διαβούλευση με τον τοπικό πληθυσμό λαμβάνοντας υπόψη προτάσεις και ιδέες από το πεδίο, ε. συσχετίζονται με ενέργειες που συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και αναπτύσσονται μεταξύ τους βαθμοί εξάρτησης και αλληλεπίδρασης, στ. ποσοτικοποιούνται με μετρήσιμες εκροές, χρηματοδοτικούς πόρους και αποτελέσματα

Με τον σχεδιασμό του Τοπικού προγράμματος CLLD/LEADER, τίθεται η βάση ώστε η πιλοτική διάσταση των δράσεων να δημιουργεί την τάση που θα μπορούσε να δώσει ώθηση για την υλοποίηση ενός πιο νεωτεριστικού, δυναμικού, φιλόδοξου και αποτελεσματικού αναπτυξιακού μοντέλου, που θα έχει στο κέντρο του τον άνθρωπο την μέριμνα για τη φύση και την ανάδειξη του Πολιτισμού, τα συστατικά που συνθέτουν την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΥΠΑΙΘΡΟ, την Λέσβο στην οποία αξίζει να ζει κανείς και μάλιστα με δυνατότητες για με μια διαφορετική φιλόδοξη προσέγγιση στην προσωπική βελτίωση του κάθε κατοίκου και του συνόλου της κοινωνίας.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική είναι Φιλόδοξη και απαιτεί ισχυρή δέσμευση για την υλοποίηση της. Η διαχρονική παρουσία της φιλοσοφίας LEADER, στη Λέσβο και τα ορατά αποτελέσματα και η εμπιστοσύνη της τοπικής κοινωνίας που στηρίζει τον σχεδιασμό είναι η πρώτη ένδειξη της αναμενόμενης επιτυχίας του προγράμματος.

3 ΥΠΟΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ & ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΑΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΑΛΟ

Οι κατηγορίες πράξης που προκηρύσσονται με την παρούσα πρόσκληση, τα καθεστώτα ενίσχυσης, οι ειδικοί περιορισμοί παρουσιάζονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί και αναλυτικά στην περιγραφή ανά υποδράση, του παρόντος κεφαλαίου.

Οι Δράσεις του Μέτρου 4.2: «Εφαρμογή της Τοπικής Στρατηγικής Ανάπτυξης (άρθρο 63 κανονισμού 508/2014)» διαμορφώνονται σε

1. ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (περιλαμβάνονται α. Πράξεις που συμβάλλουν στη διαφοροποίηση του εισοδήματος των Επαγγελματιών Αλιέων και β. Πράξεις από Μη Αλιείς και γ. Πράξεις συμπληρωματικές της Αλιείας.
2. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
3. Η Δράση του Μέτρου 4.3: «Διαπεριφερειακή - Διακρατική Συνεργασία μεταξύ Αλιευτικών Περιοχών» περιλαμβάνει ένα σχέδιο διατοπικής και ένα σχέδιο διακρατικής συνεργασίας.

3.2 ΤΕΧΝΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΗΣ

ΔΡΑΣΗ 4.2.2: ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ,

~ 1 ~

Τίτλος Δράσης	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	
Κωδικός Δράσης	ΕΔΕΤ	Νομική βάση
4.2.2	ΕΤΘΑ	ΚΑΝ (ΕΕ) 508/2014, Άρθρα 63.1 & 95
Αναλυτική Περιγραφή Δράσης		
ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ Τ.Π. ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ. ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΕ ΜΙΑ ΔΡΑΣΗ.		
Στην παρούσα Δράση περιλαμβάνονται οι εξής ενέργειες:		
Γ.1. Συμβουλευτικές Υπηρεσίες (ΚΑΝ.508/2014-αρ.63.ε & αρ.95)		
Γ.2. Συνεργασίες μεταξύ Επιστημόνων, Φορέων, Αλιέων Καν. 508/2014, αρ.63.1.ε & αρ.95)		
Γ.3. Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου, της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και του κοινωνικού διαλόγου, μέσω της δια βίου μάθησης (Καν. 508/2014, αρ.63.1.β & αρ.95.)		
Γ.4. Υποδομές που μεγιστοποιούν τη συμμετοχή αλιείας-υδατοκαλλιέργειας στην βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σύμφωνα με Τ.Α.Σ. (Καν. 508/2014, αρ.63.1.γ & αρ.95)		
Γ.5. Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας: όπως η δημιουργία θαλάσσιων πάρκων, η διευκόλυνση της διεξαγωγής δραστηριοτήτων κατάδυσης και παρατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, οι υποδομές μικρής κλίμακας για την ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους, αξιοθέατων και μνημείων της φύσης ή του πολιτισμού (π.χ. σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, θέσεις θέας) κλπ. Δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού. (Καν. 508/2014, αρ.63.1.β, γ & δ & αρ.95)		
Γ.6. Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αλιευτικές περιοχές: όπως αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση π.χ. παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε χώρους άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος), ωδεία, βιβλιοθήκες και γενικώς βελτίωση και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων, ψηφιοποίηση και ανάδειξη του τοπικού πολιτιστικού-πολιτισμικού αποθέματος (Καν. 508/2014, αρ.63.1.β, γ & δ & αρ.95)		
Γ.7. Συλλογικές δράσεις στήριξης της αλιείας και ευαισθητοποίησης των φορέων και των κατοίκων των παράκτιων περιοχών. Ενισχύσεις για τον πολιτισμό και τη διατήρηση της κληρονομιάς. (Καν. 508/2014, αρ.63.1.δ & ε αρ.95)		
Γ.8. Ενέργειες για την προστασία και αποκατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και οικοσυστήματος και συμβολή στη διατήρηση σε καλή κατάσταση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων. (Καν. 508/2014, αρ.63.1.γ & ε & αρ.95)		
Αναλυτικά για τις ενέργειες Γ.1, Γ2 και Γ3:		
Στόχος της δράσης είναι να δοθεί στήριξη στην ενίσχυση των αλιέων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Λέσβου, και η ενίσχυση των δεσμών τους με τους ερευνητικούς φορείς καθώς και η προώθηση μέσω εκπαίδευσης του κοινωνικού διαλόγου με στόχο την ανάδειξη της αλιείας και της σημασίας της για την περιοχή και την ενίσχυση της αλιευτικής δραστηριότητας διαφυλάσσοντας το παραγωγικό περιβάλλον από απειλές και κινδύνους και εντάσσοντας την ευρωπαϊκή στρατηγική "Γαλάζια Ανάπτυξη" (Blue Growth).		
Με την υλοποίηση συμβουλευτικών υπηρεσιών, ειδικών συνεργασιών και σχετικών καταρτίσεων, προσδοκάται η μεταφορά γνώσεων πάνω σε εξειδικευμένα ζητήματα που αφορούν και προβληματίζουν την αλιευτική κοινότητα. Επιδιώκεται η γεφύρωση των διαφορών μεταξύ της θεωρίας και της πράξης με τη συμμετοχή επιστημόνων και αλιέων που έχουν διάθεση για τη βελτίωση των όρων άσκησης της αλιευτικής δραστηριότητας και τις πιέσεις που ασκούνται στους περιβαλλοντικούς όρους		

έχοντας υπόψη την ευρωπαϊκή στρατηγική για "Γαλάζια Ανάπτυξη".

Η ενσωμάτωση τεχνογνωσίας και καινοτόμου αντίληψης στην αλιευτική δραστηριότητα είναι απαραίτητη για τους ανθρώπους της θάλασσας όπως προκύπτει από τη SWOT ανάλυση. Σε μια δυναμική εποχή προκλήσεων δεν μπορεί ο αλιευτικός κλάδος να παραμείνει στάσιμος. Ο τρόπος της ορθολογικής χρήσης και εκμετάλλευσης της θάλασσας και των πόρων της πρέπει να διασαφηνισθεί και να γίνουν κατανοητά και συγχρόνως αντιληπτά τα οφέλη εφαρμογής τους. Δίνεται η ευκαιρία στους αλιείς να επιλύσουν συγκεκριμένα θέματα/προβλήματα που τους απασχολούν και να εστιάσουν σε θέματα αποδοτικής διαχείρισης των πόρων και βιώσιμης αλιείας.

Ειδικότερα προβλέπονται:

α) Συμβουλευτικές υπηρεσίες από επιστήμονες προς τους αλιείς για θέματα βιώσιμης αλιείας, περιβαλλοντικής βιωσιμότητας με σκοπό τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων των αλιευτικών δραστηριοτήτων, αντιμετώπιση κινδύνων π.χ. από ξενικά είδη.

β) Ενίσχυση του ρόλου των Αλιευτικών Κοινοτήτων στη Τοπική ανάπτυξη και τη διακυβέρνηση των τοπικών αλιευτικών πόρων και των θαλάσσιων δραστηριοτήτων αξιοποιώντας καινοτόμες λύσεις με (ενδεικτικά) Ηλεκτρονικά συστήματα συλλογής και διαχείρισης Δεδομένων, μελέτες αντιμετώπισης περιβαλλοντικών κινδύνων, μελέτες παρακολούθησης της θάλασσας και της διάβρωση της Ακτής λόγω δραστηριοτήτων και κλιματικής αλλαγής, ενέργειες καταγραφής καλών πρακτικών για εμπλουτισμό αλιευμάτων, πιλοτικά σχέδια, σεμινάρια, βέλτιστες πρακτικές, συλλογή δεδομένων, διάδοση γνώσεων, διαχείριση-προβολή-προώθηση αλιευτικού τουρισμού.

γ) Μεταφορά γνώσης μέσω εργαστηρίων και πρακτικών εφαρμογών στο πεδίο που αφορά στη διά βίου μάθηση, τη διάδοση της γνώσης οικονομικού, τεχνικού, κανονιστικού ή επιστημονικού χαρακτήρα και των καινοτόμων πρακτικών, καθώς και την απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων, που συνδέονται κυρίως με τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, την υγιεινή, την υγεία, την ασφάλεια, δραστηριότητες στον τομέα της θάλασσας, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα κυρίως συνδεδεμένη με την οργανωμένη άσκηση Αλιευτικού Τουρισμού.

Σε κάθε περίπτωση οι παραπάνω ενέργειες δεν πρέπει να ενέχουν ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων.

Η δράση διαφοροποιείται στους Χρηματοδοτικούς πίνακες και κατηγοριοποιούνται οι επιμέρους ενέργειες ως προς το μέγιστο συνολικό κόστος ανά πράξη.

Γ1. Συμβουλευτικές Υπηρεσίες (ένταση ενίσχυσης, 100% Άρθρο 95 καν. (ΕΕ) 508/2017) – συνολικό κόστος ανά πράξη έως **100.000€**,

Γ2. Συνεργασίες μεταξύ Επιστημόνων, Φορέων, Αλιέων (ένταση ενίσχυσης, 100% Άρθρο 95 καν. (ΕΕ) 508/2017) συνολικό κόστος ανά πράξη έως **100.000€**,

Γ3. Προώθηση του ανθρώπινου κεφαλαίου, της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και του κοινωνικού διαλόγου μέσω της διά βίου μάθησης και μεταφοράς γνώσης (ποσοστό χρηματοδότησης 100% Άρθρο 95 καν. (ΕΕ) 508/2017) συνολικό κόστος ανά πράξη έως **100.000€**.

Αναλυτικά για τις ενέργειες Γ4, Γ5, Γ6 και Γ7:

Η δράση αφορά σε έργα και υπηρεσίες δημοσίου χαρακτήρα που σκοπό έχουν την αναβάθμιση της περιοχής παρέμβασης προσδίδοντας προστιθέμενη αξία στις παράκτιες και αλιευτικές κοινότητες της Λέσβου, τόσο σε επίπεδο βασικών υποδομών εξυπηρέτησης των κατοίκων της "νησιωτικής" Λέσβου όσο και σε επίπεδο υπηρεσιών προς τους πολίτες των παράκτιων και αλιευτικών περιοχών. Η δράση στηρίζει έμμεσα την Επιχειρηματικότητα στον αλιευτικό κλάδο. Οι Δημοσίου Χαρακτήρα Παρεμβάσεις δεν μπορούν παρά να είναι μοχλός ενίσχυσης της ανθρώπινης δραστηριότητας και θα πρέπει να εισφέρουν συστημικά στην προστιθέμενη αξία της Λέσβου.

Η δράση αφορά σε έργα υποδομής και υπηρεσίες δημοσίου χαρακτήρα που σκοπό έχουν : α) την προστασία και αποκατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, β) στην βελτίωση και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στις αλιευτικές περιοχές της περιοχής. Προβλέπονται επίσης εγκαταστάσεις σε υφιστάμενες λιμενικές υποδομές για απόβλητα και συλλογή θαλάσσιων απορριμμάτων. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την αποτύπωση από την υφιστάμενη κατάσταση και σύμφωνα με τη διαβούλευση με τον Δήμο Λέσβου έχει εντοπισθεί η ανάγκη για διαχείριση της χρήσης δημόσιας γής σε σχέση με το ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ζήτημα και την απροσδόκητη επιβάρυνση της περιοχής. Προβλέπεται συνεργασία με προτάσεις του Δήμου Λέσβου για καθαρισμό του βυθού και των ακτών και παρεμβάσεων σε σημεία παράκτιων οικισμών που έχουν υποστεί σχετική φθορά. Σε επίπεδο εξειδίκευσης του Τοπικού Προγράμματος προβλέπονται οι παρακάτω ενέργειες:

Γ.4. Υποδομές που μεγιστοποιούν τη συμμετοχή αλιείας-υδατοκαλλιέργειας στην βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σύμφωνα με Τ.Α.Σ. (Άρθρο 63.1 γ Καν 508/ 2014).

Αφορά την βελτίωση-αναβάθμιση αλιευτικών λιμένων, τόπων εκφόρτωσης και καταφυγίων (φωτισμός, σηματοδότηση, συστήματα ανέλκυσης - καθέλκυσης σκαφών, χώροι υγιεινής και διοίκησης, παροχές πόσιμου νερού, ασφάλεια σκαφών, αντιμετώπιση προσάμμισης, κλπ) . Με τις προτεινόμενες ενέργειες βελτιώνεται η ποιότητα του ελέγχου και της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων που φορτοεκφορτώνονται στους λιμένες, αυξάνοντας την ενεργειακή απόδοση. Επίσης βελτιώνονται οι συνθήκες εργασίας στους χώρους αυτούς. Η ενέργεια επίσης ενισχύει και την κατεύθυνση της ορθολογικής αξιοποίησης των αλιευτικών και θαλάσσιων πόρων όπως την διαφοροποίηση των αλιέων με τη βελτίωση των υποδομών όπου ελλιμενίζουν τα παράκτια σκάφη και από όπου ασκείται με τοπική διαχείριση η δραστηριότητα του Αλιευτικού τουρισμού. Σημειώνεται ότι η ενέργεια ενισχύει πράξεις που **δεν ενέχουν σε καμία περίπτωση ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων.**

Γ.5. Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας: όπως η δημιουργία θαλάσσιων πάρκων, η διευκόλυνση της διεξαγωγής δραστηριοτήτων κατάδυσης και παρατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, οι υποδομές μικρής κλίμακας για την ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλους, αξιοθέατων και μνημείων της φύσης ή του πολιτισμού (π.χ. σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, θέσεις θέας) κλπ. Δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού. (Καν. 508/2014, αρ.63.1.β, γ & δ % αρ.95).

Αφορά στη δημιουργία χερσαίων ή/και θαλάσσιων υποδομών και υπηρεσιών για την δημιουργία καταδυτικών - θαλάσσιων

πάρκων ή διαδρομών, δυνατότητας κατάδυσης και παρατήρησης του θαλάσσιου βυθού, προβάλλοντος και βιοποικιλότητας. Στο πλαίσιο αυτό θα αναληφθούν πρωτοβουλίες σε συνεργασία με τον Δήμο Λέσβου και την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ειδικότερα σε σχέση με την Χωροθέτηση θαλάσσιων πάρκων που αποτελούν και προτεραιότητα στον περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό για τον τουρισμό. Θα αξιοποιηθεί η Μελέτη πλαίσιο για την δημιουργία Καταδυτικών Διαδρομών και θα επικαιροποιηθεί στο Μέτρο 4.4., ούτως ώστε να ενισχυθεί η δυνατότητα σε ένα σύνθετο νομικό πλαίσιο να υλοποιηθεί η δημιουργία ενός Θαλάσσιου πάρκου στην περιοχή της Πέτρας. Επίσης στη δράση προβλέπονται υποδομές μικρής κλίμακας για την ανάδειξη περιοχών φυσικού κάλλος, αξιοθέατων, μνημείων της φύσης, όπως δημιουργία ή βελτίωση περπατητικών-περιηγητικών διαδρομών, σήμανση αξιοθέατων, κατασκευές παρατηρητηρίων κ.λπ. οι οποίες ενσωματώνουν δραστηριότητες που αφορούν στην ανάδειξη της νησιωτικής περιοχής της Λέσβου ως περιβαλλοντικού πόρου που χρήζει ιδιαίτερης προστασίας και ανάδειξης. Σημειώνεται ότι η ενέργεια ενισχύει πράξεις που **δεν ενέχουν σε καμία περίπτωση ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων**.

Γ6. Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αλιευτικές περιοχές: όπως αποκατάσταση κτιρίων για κοινωνική χρήση, π.χ. παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια για τη μετατροπή τους σε χώρους άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος), ωδεία, βιβλιοθήκες και γενικώς βελτίωση και ανάπτυξη κοινοχρήστων χώρων, ψηφιοποίηση και ανάδειξη του τοπικού πολιτιστικού-πολιτισμικού αποθέματος.

Αφορά επεμβάσεις μικρής κλίμακας σε υφιστάμενες υποδομές όπως κτίρια για την μετατροπή τους σε χώρους άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Λέσβου όπως κέντρα πληροφόρησης στις παράκτιες περιοχές. Επίσης υποδομές που εισφέρουν στην ποιότητα ζωής των κατοίκων και επισκεπτών όπως θέατρο, κινηματογράφος, βιβλιοθήκες, ωδεία. Επίσης η δράση αφορά ανάπτυξη και βελτίωση κοινοχρήστων χώρων. Η παρούσα δράση στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αλιευτικών περιοχών. Σημειώνεται ότι η ενέργεια ενισχύει πράξεις που **δεν ενέχουν σε καμία περίπτωση ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων**.

Γ7. Συλλογικές δράσεις στήριξης της αλιείας και ευαισθητοποίησης των φορέων και των κατοίκων των παράκτιων περιοχών. Ενισχύσεις για τον πολιτισμό και τη διατήρηση της κληρονομιάς.

Αφορά εκδηλώσεις πολιτισμού που συνδέονται με την αλιευτική, ναυτική παράδοση, τη δραστηριότητα στη θάλασσα και την αλιεία, εκδόσεις, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Επιπλέον, υλική και άυλη κληρονομιά, ψηφιοποίηση και διαφύλαξη, καμπάνιες ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και της καλής κατάστασης της θάλασσας ως βασικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της μεσογειακής εικόνας της Λέσβου ακόμη και στο πλαίσιο του γαστρονομικού πολιτισμού που βασίζεται στα αλιευτικά προϊόντα. Σημειώνεται ότι η ενέργεια ενισχύει πράξεις που **δεν ενέχουν σε καμία περίπτωση ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων**.

Γ8. Προστασία και αποκατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και οικοσυστήματος και συμβολή στη διατήρηση σε καλή κατάσταση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων.

Αφορά καμπάνιες ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και της καλής κατάστασης της θάλασσας. Δράσεις αποκατάστασης- προστασίας - ανάδειξης υδροβιότοπων, εκβολές χειμάρρων-ποταμών, θαλάσσιου και φυσικού περιβάλλοντος, βελτίωση βιολογικών καθαρισμών - απορροών υδάτων, αποκατάσταση διάβρωσης ακτών. Επιπλέον, δράσεις πολιτικής προστασίας, ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης με συμμετοχή των αλιέων όσον αφορά την προστασία και την αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και συλλογή από τους αλιείς αποβλήτων από τη θάλασσα σε συσχετισμό και με τη δράση 4.2.1 (περιβαλλοντικές ενέργειες στα αλιευτικά σκάφη). Δημιουργία Βάσης Δεδομένων π.χ. παρακολούθηση για τα βιομετρικά χαρακτηριστικά των ιχθυοπληθυσμών και την αλιευτική προσπάθεια, εγκατάσταση αυτοματοποιημένων καταγραφικών των φυσικοχημικών παραμέτρων του θαλάσσιου περιβάλλοντος κ.α. Σημειώνεται ότι η ενέργεια ενισχύει πράξεις που **δεν ενέχουν σε καμία περίπτωση ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων**.

Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται στο 100% με την προϋπόθεση της τοπικής διαχείρισης των δημοσίου χαρακτήρα παρεμβάσεων και την ανοικτή χρήση στο κοινό σύμφωνα με την αναγκαιότητα που προκύπτει από την τοπική αναπτυξιακή στρατηγική. Στα έργα δημοσίου χαρακτήρα του ΕΤΘΑ δεν προβλέπεται οικονομική δραστηριότητα των δικαιούχων ή ανταποδοτικότητα των έργων ως τεκμηρίωση ότι **δεν ενέχουν σε καμία περίπτωση ενδείξεις κρατικών ενισχύσεων**.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙΤΑΙ

Θ.Κ. 7, Ολοκληρωμένη Προσέγγιση στην Ανάπτυξη Παράκτιων Περιοχών και Αλιευτικών Κοινοτήτων της Λέσβου

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

		Συνολικός Προϋπολογισμός	Δημόσια Δαπάνη	Ιδιωτική Συμμετοχή
3	Ποσό (€)	817.500,00	817.500,00	0,00
	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Προτεραιότητας 4 - ΕΠΑΛΘ	23,11%	27,25%	0,00%
	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Τοπικού προγράμματος	5,97%	7,53%	0,00%

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Το Σύνολο της Περιοχής παρέμβασης, Δήμος Μυτιλήνης και Δήμος Δυτικής Λέσβου.

ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

- ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ δύναται να είναι Φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΟΤΑ Α & Β βαθμού και οι εταιρείες τους, καθώς και συλλογικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του αλιευτικού ή του περιβαλλοντικού τομέα.

Συνέργεια / συμπληρωματικότητα με άλλες δράσεις του τοπικού προγράμματος

Η Δράση είναι συμπληρωματική με όλες τις Δράσεις του Προγράμματος εισφέροντας σε όλες, διότι είναι αναγκαία η εισαγωγή και διάχυση γνώσης στη περιοχή με σκοπό την ενίσχυση της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής και την εισφορά σε εισαγωγή νεωτερισμών και καινοτομίας. Είναι συμπληρωματική και αλληλένδετη με όλες τις Δράσεις που σχετίζονται με την Επιχειρηματικότητα την διαφοροποίηση και την ποιότητα, την αξιοποίηση περιβαλλοντικών πόρων της θάλασσας και μιας παράκτιας περιοχής. Εισφέρει σε στόχους ποιότητας, αισθητικής, ταυτότητας. Η συνέργεια είναι ισχυρή με δράσεις που

αποσκοπούν στη δημιουργία μιας ελκυστικής εικόνας για την περιοχή. Το αντικείμενο διαφοροποιείται σαφώς από άλλες δράσεις που εκτελούνται από το ΠΑΑ το ΕΠΑΛΘ ή άλλα Ευρωπαϊκά Χρηματοδοτικά Εργαλεία διότι επικεντρώνεται σε ειδική θεματολογία της Τ.Α.Σ. Η δράση συσχετίζεται με αντίστοιχες δράσης του ΕΓΤΑΑ στο Τ.Π.

Συνέργεια / συμπληρωματικότητα με λοιπές αναπτυξιακές δράσεις στην ευρύτερη περιοχή

Όπως αναφέρεται στη συμπληρωματικότητα με το Ευρωπαϊκό πλαίσιο και το Εθνικό Πλαίσιο [ΕΣΠΑ 2014-2020. ΔΡΑΣΗ ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-20 (ΕΠΑνΕΚ)] αποτελεί μια συμπληρωματική προσέγγιση που εξειδικεύει κατευθύνσεις όπως αναφέρεται στις κατευθυντήριες γραμμές του προγράμματος CLLD. Επίσης είναι συμπληρωματική με μια σειρά από δράσεις του ΕΤΠΑ, με το οποίο θα επιχειρηθεί εφόσον επιλεγεί ως χωρική παρέμβαση και ένταξη ποσών στο CLLD και η σύνδεση του με την Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική. Επιπλέον εκτιμάται ότι είναι σε ευθεία συνέργεια με το ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου και δράσεις ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ με παροχή ειδικών γνώσεων για θεματικό αντικείμενο σημαντικό για την Αλιεία, τη Θάλασσα και την Ανάπτυξη παράκτιων περιοχών, καθώς και με την αξιοποίηση πόρων από την αλιεία όπως εντοπίζεται και στην υφιστάμενη κατάσταση και στη swot ανάλυση.

4 ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

4.1 ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

4.1.1 Ως ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας των δαπανών ορίζεται η **01.01.2018**, εφόσον τηρούνται οι περιορισμοί που ορίζονται από το θεσμικό πλαίσιο περί μη περάτωσης του φυσικού αντικείμενου του έργου. Στις πράξεις όπου θα γίνει χρήση της αναδρομικότητας της επιλεξιμότητας των δαπανών θα πραγματοποιηθούν όλοι οι προβλεπόμενοι έλεγχοι των δημοσίων έργων (προδημοπρασιακοί, προσυμβατικοί, έλεγχοι συμβάσεων κλπ) κατά το στάδιο της ένταξης της πράξης. Ως ημερομηνία λήξης της προθεσμίας επιλεξιμότητας των δαπανών των προτεινόμενων πράξεων ορίζεται η **30η Σεπτεμβρίου 2023**. Η ολοκλήρωση των προτεινόμενων πράξεων θα πρέπει να συντελεστεί έως την ως άνω ημερομηνία.

4.1.2 Πράξεις που έχουν περατωθεί φυσικά ή εκτελεστεί πλήρως δεν είναι επιλέξιμες, ανεξάρτητα εάν έχουν εκτελεστεί ή όχι οι σχετικές πληρωμές.

4.1.3 Οι κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων προσδιορίζονται στην με αρ. πρωτ. 137675/ΕΥΘΥ1016/19-12-2018 (ΦΕΚ 5968/Β/31-12-2018), αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 110427/ΕΥΘΥ/1020/20.10.2016 (ΦΕΚ 3521/Β/01.11.16) Υπουργικής Απόφασης με τίτλο «Τροποποίηση και αντικατάσταση της υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργικής απόφασης «Εθνικοί Κανόνες Επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 – Έλεγχοι νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς – Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων» (ΥΑΕΚΕΔ).

4.1.4 Σε περίπτωση που μια πράξη εξετάζεται στο πλαίσιο της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01), προκειμένου να επιβεβαιωθεί η μη κρατική ενίσχυση, πρέπει κατά την υποβολή των προτάσεων οι δυνητικοί δικαιούχοι να υποβάλλουν στοιχεία τα οποία διασφαλίζουν είτε ότι η πρότασή τους δεν αποτελεί οικονομική δραστηριότητα, είτε (στην περίπτωση που αποτελεί οικονομική δραστηριότητα) ότι η χρηματοδότηση του έργου δε δίνει πλεονέκτημα στους δικαιούχους και δεν απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή να έχει επιπτώσεις στις συναλλαγές.

Εφόσον τα παραπάνω δεν μπορούν να αποδειχθούν, τότε θα πρέπει να εξεταστεί η μικρή επίπτωση στις συναλλαγές. Βάση της ως άνω αναφερόμενης Ανακοίνωσης, ορισμένες δραστηριότητες έχουν καθαρά τοπικό αντίκτυπο και κατά συνέπεια δεν επηρεάζουν καθόλου τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών. Ειδικότερα, όταν ο δικαιούχος παρέχει αγαθά ή υπηρεσίες σε μια περιορισμένη περιοχή ενός κράτους μέλους και είναι απίθανο να προσελκύσει πελάτες από άλλα κράτη μέλη, η δράση δεν έχει παρά οριακές επιπτώσεις στις συνθήκες διασυνοριακών επενδύσεων ή εγκατάστασης και υπάρχει το πολύ ένας αμελητέος αντίκτυπος στις αγορές και στους καταναλωτές σε γειτονικά κράτη – μέλη.

4.1.5 Σε περίπτωση που το σύνολο ή μέρος της Πράξης χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Κανονισμού 651/2014 (ΓΑΚ) και για τον προσδιορισμό του ποσού/έντασης ενίσχυσης λαμβάνεται υπόψη το έλλειμμα χρηματοδότησης που προσδιορίζεται μέσω χρηματοοικονομικής ανάλυσης, πρέπει κατά τη διάρκεια ζωής του έργου να προκύπτουν λειτουργικά έσοδα μεγαλύτερα ή ίσα από τις λειτουργικές δαπάνες.

4.1.6 Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα πρέπει να αφορούν σε πράξεις που υλοποιούνται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Μυτιλήνης και του Δήμου Δυτικής Λέσβου.

4.2 ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

4.2.1 Η πράξη μπορεί να υλοποιηθεί μόνο στις ζώνες αλιείας της περιοχής παρέμβασης του Τ.Π. CLLD/LEADER Λέσβου, των Δήμων Μυτιλήνης & Δυτικής Λέσβου όπως παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 2.

4.2.2 Η Πράξη πρέπει να εμπίπτει στην προτεραιότητα, το θεματικό στόχο, το μέτρο και τον ειδικό στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΕΠΑΛΘ 2014 – 2020 καθώς και στις θεματικές κατευθύνσεις, τους στρατηγικούς και ειδικούς στόχους του Τ.Π. CLLD / LEADER Λέσβου (Μέτρο 4.2. του ΕΠΑΛΘ 2014/2020) όπως αναφέρονται στο εγκεκριμένο αναμορφωμένο Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER Λέσβου της ΕΤΑΛ Α.Ε., και παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 2.

4.2.3 Οι συλλογικοί φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του αλιευτικού ή περιβαλλοντικού τομέα δύναται να είναι δικαιούχοι μόνο για τις ενέργειες Γ1, Γ2, Γ3, Γ4, Γ7 & Γ8

4.3 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ - ΕΥΛΟΓΟ ΚΟΣΤΟΣ

Η κοστολόγηση της προτεινόμενης πράξης πρέπει να είναι εύλογη. Αυτό σημαίνει ότι ο προτεινόμενος προϋπολογισμός αντιστοιχεί σε δαπάνες για τις οποίες υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δεν υπερβαίνουν τις τρέχουσες τιμές της αγοράς.

Ειδικότερα:

1. - Στις περιπτώσεις που ο προϋπολογισμός προκύπτει από κανονιστικές πράξεις για έργα δημοσίων συμβάσεων (Ν.4412/2016) όπως π.χ. υπουργικές αποφάσεις και ο βαθμός ωριμότητας της πράξης το επιτρέπει (π.χ. σύνταξη τευχών δημοπράτησης), τόσο οι τιμές μονάδας όσο και ο συνολικός προϋπολογισμός των υποέργων/πράξεων θεωρείται ρεαλιστικός. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν εγκεκριμένα τεύχη δημοπράτησης της πράξης, θα πρέπει υποχρεωτικά να υποβληθεί αναλυτικός προϋπολογισμός δημοσίου έργου, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, καθώς και αναλυτικές προμετρήσεις για τα έργα υποδομών, θεωρημένες από την αρμόδια υπηρεσία.
2. - Σε περιπτώσεις που τα έργα δεν εκτελούνται με προσδιορισμένους όρους δημόσιας σύμβασης για την εκτίμηση του προϋπολογισμού ή δεν εμπίπτουν σε καθορισμό τιμών και προδιαγραφών από Υπουργικές Αποφάσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν στοιχεία όπως:
 - πραγματικό κόστος από παρεμφερείς πράξεις που έχουν υλοποιηθεί, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς κατά το χρόνο αξιολόγησης της πρότασης.
 - Διαβούλευση με οικονομικούς φορείς μέσω μη δεσμευτικών προσφορών που θα αναφέρονται π.χ. τα προμηθευόμενα είδη ή υπηρεσίες και οι βασικές τεχνικές προδιαγραφές αυτών. Θα πρέπει να προσκομίζονται τουλάχιστον τρεις προσφορές από τρεις ανεξάρτητους μεταξύ τους οικονομικούς φορείς και θα συνοποβάλλονται από τον υποψήφιο δικαιούχο.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να υποβληθεί και ο αναλυτικός προϋπολογισμός της προτεινόμενης πράξης, σύμφωνα με το ενδεικτικό υπόδειγμα της παρούσας πρόσκλησης για ενέργειες προμηθειών-υπηρεσιών.

5 ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Το Τεχνικό Δελτίο Πράξης (ΤΔΠ), αποτελεί την πρόταση του Δικαιούχου και συμπληρώνεται αποκλειστικά στην ηλεκτρονική μορφή που διατίθεται στο ΟΠΣ ΕΣΠΑ.

Η υποβολή της πρότασης συνιστά την αίτηση χρηματοδότησης του δυνητικού δικαιούχου. Αναπόσπαστο στοιχείο της πρότασης αποτελούν τα δικαιολογητικά/έγγραφα, τα οποία συνοδεύουν το ΤΔΠ. Τα συνοδευτικά δικαιολογητικά/έγγραφα, υποβάλλονται σε μορφή αρχείου τύπου pdf, ως συνημμένα στο ΤΔΠ. **Σε περιπτώσεις εγγράφων, για τα οποία δεν είναι τεχνικά εφικτή η ηλεκτρονική επισύναψη/υποβολή (π.χ. χάρτες, σχέδια, κλπ), ο δικαιούχος υποχρεούται να τα αποστείλει στον ΕΦ, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην πρόσκληση (εντός 10 εργάσιμων ημερών).**

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά/έγγραφα για την υποβολή της πρότασης καθώς επίσης και η σύνδεσή τους με τα στάδια αξιολόγησης.

5.1 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	ΣΤΑΔΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
A. Στοιχεία για τον έλεγχο συμβατότητας της πρότασης		
1	Τεχνικό Δελτίο Πράξης – ΤΔΠ (Υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω του ΟΠΣ ΕΣΠΑ). Στην πρόσκληση επισυνάπτεται Υπόδειγμα Τεχνικού Δελτίου Πράξης, αρχείο 2 α και οδηγίες συμπλήρωσης αρχείο 2 β .	A, B1-B5
2	α) Αντίγραφο καταστατικού του νομικού προσώπου και τροποποιήσεις αυτού ή κωδικοποιημένο καταστατικό που τεκμηριώνουν την αρμοδιότητα του δυνητικού δικαιούχου για την εκτέλεση της πράξης. Αφορά όλους τους δυνητικούς δικαιούχους πλην τους ΟΤΑ. β) Κανονιστικές αποφάσεις σε περίπτωση που δεν προκύπτει από το καταστατικό η αρμοδιότητα του δυνητικού δικαιούχου για την εκτέλεση της πράξης. γ) Σχέδιο προγραμματικής σύμβασης για τυχόν μεταβίβαση της αρμοδιότητας υλοποίησης σε άλλο φορέα (σύμφωνα με το συνημμένο υπόδειγμα της πρόσκλησης, αρχείο 11) και αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων των συμβαλλομένων μερών για την έγκριση του σχεδίου της Προγραμματικής Σύμβασης και την υπογραφή της.	A
3	Απόφαση αρμοδίου οργάνου του δυνητικού δικαιούχου για την υποβολή της πρότασης. Στην απόφαση θα πρέπει, επίσης, να αναφέρεται ποιος θα είναι ο φορέας που θα αναλάβει τη λειτουργία / συντήρηση της πράξης.	A, B3
B.1 Στοιχεία σαφήνειας και πληρότητας πρότασης		
1	Αναλυτικός προϋπολογισμός έργου (και σε ηλεκτρονική μορφή xlsx): α) Έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις: Εγκεκριμένα τεύχη δημοπράτησης της πράξης ή σχέδια τευχών δημοπράτησης. Εφόσον δεν υποβληθούν τεύχη δημοπράτησης, υποβάλλεται αναλυτικός προϋπολογισμός δημοσίου έργου, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, καθώς και αναλυτικές προμετρήσεις για τα έργα υποδομών, θεωρημένες από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία. β) Έργα ή δαπάνες/υποέργα που δεν εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις ή έργα που ο προϋπολογισμός τους δεν διαμορφώνεται βάση υπουργικών αποφάσεων (προμήθειες-υπηρεσίες): Αναλυτικός προϋπολογισμός προτεινόμενης πράξης, σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρούσας πρόσκλησης - αρχείο 6.2 . Τεκμηρίωση που συνοδεύει την διαμόρφωση του εύλογου κόστους (προσφορές)	B1 – B4
2	Αρχιτεκτονικά σχέδια: • Τοπογραφικό διάγραμμα και διάγραμμα κάλυψης (κλίμακα 1:200) υπογεγραμμένα από μηχανικό. • Σχέδια (όσα κατά περίπτωση απαιτούνται) υπογεγραμμένα από μηχανικό: κατόψεις, όψεις, τομές, από τα οποία πρέπει να προκύπτει η προσβασιμότητα ΑΜΕΑ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό παράρτημα της πρόσκλησης - αρχείο 10. Στις περιπτώσεις που στο έργο περιλαμβάνεται η προμήθεια εξοπλισμού, στις κατόψεις θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται η διάταξη του εξοπλισμού στο χώρο.	B1 – B4

3	Βεβαίωση έναρξης εργασιών (μη φυσικού προσώπου) από την ΑΑΔΕ, από την οποία να προκύπτει και το καθεστώς ΦΠΑ.	B1
4	Δικαιολογητικά που αποδεικνύουν το εύλογο κόστος των δαπανών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ενημερωτικό οδηγό της πρόσκλησης (παράγραφος 4.3).	B1, B2
B.2 Στοιχεία τήρησης θεσμικού πλαισίου και ενσωμάτωσης οριζόντιων πολιτικών		
1	Έκθεση τεκμηρίωσης εξασφάλισης της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία (για την εξέταση της έκθεσης συνυπολογίζονται η απεικόνιση της προσβασιμότητας ΑΜΕΑ στα σχέδια καθώς και οι προτεινόμενες δαπάνες για παρεμβάσεις προσβασιμότητας ΑΜΕΑ στον αναλυτικό προϋπολογισμό πράξης). Οι κανόνες που πρέπει να τηρούνται για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας ΑΜΕΑ καθώς και το βασικό ισχύον θεσμικό πλαίσιο, παρουσιάζονται στο αρχείο 10 για την εξειδίκευση του κριτηρίου αξιολόγησης «Εξασφάλιση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία» (αρχείο πρόσκλησης 10) <u>Σημείωση:</u> Σε περίπτωση κατά την οποία μία πράξη έχει ήδη συμβασιοποιηθεί και δεν έχει γίνει πρόβλεψη για τα ΑΜΕΑ, εφόσον απαιτείται από τη φύση της πράξης και την κείμενη νομοθεσία, ο δυνητικός δικαιούχος με Υπεύθυνη Δήλωση θα δεσμεύεται ότι θα αναλάβει όλες τις δαπάνες προσαρμογής για εξασφάλιση προσβασιμότητας για ΑΜΕΑ με δικά του έξοδα.	B2
2	Ερωτηματολόγιο ελέγχου κρατικών ενισχύσεων έργων πολιτισμού ή σύγχρονου πολιτισμού (εφόσον απαιτείται). <u>Σημείωση:</u> Λαμβάνοντας υπόψη ότι η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι μία αντικειμενική και νομική έννοια που ορίζεται απευθείας από την Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ερμηνεύεται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον συνημμένο αρχείο 14 «Οδηγίες για την αρχική αξιολόγηση του κριτηρίου ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης στην πράξη» δίνονται κατευθύνσεις/οδηγίες ώστε να εξετάζεται εάν η πράξη ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης (συνυμμένο αρχείο πρόσκλησης 13)	B2
3	Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (περιβαλλοντική αδειοδότηση ή απαλλαγή για το σύνολο του προτεινόμενου φυσικού αντικείμενου). Εναλλακτικά, υποβάλλεται Υπεύθυνη Δήλωση στην οποία δηλώνεται ότι το συγκεκριμένο δικαιολογητικό θα υποβληθεί: επτά (7) ημερολογιακές ημέρες από τη δημοσιοποίηση του Πίνακα Αποτελεσμάτων, σε περίπτωση εγκεκριμένης αίτησης ή επτά (7) ημερολογιακές ημέρες από τη δημοσιοποίηση του Τελικού Πίνακα Κατάταξης, σε περίπτωση εγκεκριμένης αίτησης από την διαδικασία των ενδικοφανών προσφυγών. <u>Σημείωση:</u> αν κατά τη φάση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης προέκυψαν πρόσθετες παρεμβάσεις ή τροποποιήσεις του φυσικού αντικείμενου, αυτές πρέπει να έχουν ληφθεί υπόψη στην οριστική μελέτη.	B2
B3. Στοιχεία σκοπιμότητας		
1	Καταστατικό ή σχετική νομοθεσία, ή σχετικό κανονιστικό πλαίσιο βάσει των οποίων ο φορέας λειτουργίας και συντήρησης , έχει τη δυνατότητα λειτουργίας και συντήρησης του έργου. <u>Σημείωση:</u> ο φορέας λειτουργίας και συντήρησης δηλώνεται στο πεδίο B.25 του ΤΔΠ και ορίζεται με απόφαση του αρμοδίου συλλογικού οργάνου (βλ. δικ.Α3).	B3
B.4 Στοιχεία ωριμότητας		
1	Δελτίο Ενεργειών Ωρίμανσης και Υποχρεώσεων Πράξης. <u>Σημείωση:</u> Οι ενέργειες ωρίμανσης δύνανται να είναι η έκδοση αδειών (π.χ. οικοδομική άδεια, τροποποιήσεις περιβαλλοντικών όρων, κλπ), η έκδοση εγκρίσεων (π.χ. από αρχαιολογική υπηρεσία, εγκριτικές αποφάσεις μελετών, κλπ), άλλες προαπαιτούμενες ενέργειες, όπως έκδοση Υπουργικών Αποφάσεων, απόκτηση γης – απαλλοτριώσεις, προγραμματικές συμβάσεις, κλπ. Στις ενέργειες ωρίμανσης περιλαμβάνονται και οι ενέργειες ανάληψης νομικής δέσμευσης με τα επιμέρους στάδια εξέλιξής τους (π.χ. υποβολή τευχών δημοπράτησης, προέλεγχος και έγκριση διακήρυξης από τη ΔΑ, υποβολή σχεδίου σύμβασης, προέλεγχος και έγκριση νομικής δέσμευσης, κλπ). Τα στοιχεία του Δελτίου πρέπει να συμφωνούν με τα αντίστοιχα πεδία ΣΤ. 27-42 του ΤΔΠ.	B4
2	Στοιχεία κυριότητας ή κατοχής του ακινήτου.	B4

3	Πίνακας αποτύπωσης αναγκαίων τεχνικών υποστηρικτικών μελετών και της ωρίμανσης της πράξης (σύμφωνα με το υπόδειγμα της πρόσκλησης).	B4, B1
4	Υποβάλλονται όλες οι υπάρχουσες μελέτες και οι εγκριτικές αποφάσεις των μελετών όπως αναγράφονται στον πίνακα αποτύπωσης αναγκαίων τεχνικών υποστηρικτικών μελετών και της ωρίμανσης της πράξης.	B4, B1
5	Πίνακας αποτύπωσης αδειών και εγκρίσεων της πράξης και του βαθμού προόδου αυτών (σύμφωνα με το υπόδειγμα της πρόσκλησης).	B4, B1
6	Υποβάλλονται όλες οι άδειες και εγκρίσεις, όπως αναγράφονται στον πίνακα αποτύπωσης αδειών και εγκρίσεων της πράξης και του βαθμού προόδου αυτών.	B4, B1
7	Αγορά / απαλλοτρίωση εδαφικής έκτασης/κτιριακής εγκατάστασης α) Σε περίπτωση αγοράς / απαλλοτρίωσης εδαφικής έκτασης ή αγοράς κτιριακής εγκατάστασης, εκτίμηση αξίας από ανεξάρτητο πιστοποιημένο εκτιμητή ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα. β) Υπεύθυνες δηλώσεις ιδιοκτητών περί συμφωνίας εξαγοράς εδαφικής έκτασης ή κτιριακής εγκατάστασης (εφόσον υπάρχουν) γ) Απόφαση τιμής μονάδας αποζημίωσης για την απαλλοτριούμενη έκταση από δικαστήριο (εφόσον υπάρχει) <u>Σημείωση:</u> Οι όροι και οι προϋποθέσεις κτήσης ακινήτων περιγράφονται στο άρθρο 16 της με αρ. πρωτ. 137675/ΕΥΘΥ1016/19-12-2018 ΥΑΕΚΕΔ.	B4, B1
8	Σχέδιο Απόφασης Υλοποίησης Υποέργου με Ίδια Μέσα μόνο στις περιπτώσεις πράξεων που εκτελούνται με ίδια μέσα <u>Σημείωση:</u> Στις περιπτώσεις όπου περιλαμβάνεται υποέργο αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών, ο δυνητικός δικαιούχος υποβάλλει συνημμένα στην πρότασή του σχέδιο απόφασης αυτεπιστασίας αρχαιολογίας, με περιεχόμενο αντίστοιχο του τυποποιημένου εντύπου του ΣΔΕ, ιδίως ως προς την ανάλυση του προϋπολογισμού ανά κατηγορία δαπανών (αριθμός προσωπικού ανά ειδικότητα, κατηγορίες προμηθειών/υπηρεσιών κλπ), το χρονοδιάγραμμα ενεργειών και τις διαδικασίες ανάθεσης. Επιπλέον, υποβάλλει σχέδιο Μνημονίου συνεργασίας μεταξύ του κυρίου/δικαιούχου του έργου και της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπ. Πολιτισμού, εφόσον απαιτείται. Τέλος, στο ΤΔΠ οι Εφορείες Αρχαιοτήτων, οι οποίες υλοποιούν αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες σε τεχνικά έργα τρίτων, θα πρέπει να εμφανίζονται ως δικαιούχοι / εταίροι στην πράξη για το υποέργο αρμοδιότητας τους.	B4, B1
5. Στοιχεία διαχειριστικής ικανότητας		
1	Υποδείγματα που τεκμηριώνουν τη διοικητική και επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου. Για τη συμπλήρωση των υποδειγμάτων συμβουλευτείτε τον «Οδηγό για την εκτίμηση της διαχειριστικής ικανότητας δυνητικών δικαιούχων ΕΣΠΑ 2014-2020». <u>Σημείωση:</u> Στις περιπτώσεις φορέων που έχουν τη μορφή ΝΠΙΔ και δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των νόμων και προεδρικών διαταγμάτων για την ανάθεση και υλοποίηση δημοσίων συμβάσεων και ανάλογα με το είδος της δράσης που αφορά η προτεινόμενη πράξη, ο φορέας οφείλει να ακολουθήσει διαδικασίες ανάθεσης και παρακολούθησης/υλοποίησης συμβάσεων, ο οποίος οφείλει να είναι συμβατός τόσο με τις κοινοτικές οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, όσο και με τις αρχές της ΣΛΕΕ για διαφάνεια και ίση μεταχείριση. Εάν η προτεινόμενη πράξη αφορά σε υποέργα που υλοποιούνται με ίδια μέσα (αυτεπιστασία) που δεν απαιτούν την ανάθεση συμβάσεων με προϋπολογισμό άνω των ορίων του πρόχειρου διαγωνισμού, δεν είναι αναγκαία η διαμόρφωση διαδικασιών. Κατά τα λοιπά ο δικαιούχος οφείλει να υποβάλει το συστατικό του έγγραφο και συμπληρωμένα τα υποδείγματα που τεκμηριώνουν τη διοικητική και επιχειρησιακή του ικανότητα. Στην περίπτωση υλοποίησης έργου με Προγραμματική Σύμβαση ή Σύμβαση Διαδημοτικής ή Διαβαθμικής Συνεργασίας, ως προς την επάρκεια ελέγχεται και ο προτεινόμενος Φορέας Υλοποίησης. (υπόδειγμα προγραμματικής σύμβασης αρχείο 11.)	B5

5.2 ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ

Γενικά:

1. Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά μπορούν να είναι **πρωτότυπα, ακριβή αντίγραφα ή νομίμως επικυρωμένα**. Σε περίπτωση υποβολής **φωτοαντιγράφων** θα πρέπει επιπλέον να υποβάλλεται **υπεύθυνη δήλωση** στην οποία να αναφέρεται ότι **"τα φωτοαντίγραφα που προσκομίζονται στο φάκελο υποψηφιότητας είναι πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων"**.
 2. Οι απαιτούμενες Υπεύθυνες Δηλώσεις είναι της παρ. 4 του άρθρου 8 του Ν. 1599/1986 (Α' 75), όπως εκάστοτε ισχύει. Για νομικό πρόσωπο, τις σχετικές Υπεύθυνες Δηλώσεις υπογράφει ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού ή αρμοδίως εξουσιοδοτημένος.
 3. Δικαιολογητικά αλλοδαπών υποψηφίων, εφόσον εκδίδονται από αλλοδαπή αρχή πρέπει να είναι επίσημα μεταφρασμένα στα ελληνικά. Σε διαφορετική περίπτωση δεν λαμβάνονται υπόψη. Εάν σε κάποια χώρα βεβαιώνεται από οποιαδήποτε αρχή της ότι δεν εκδίδεται κάποιο/κάποια από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά ή δεν καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται ανωτέρω, αντικαθίστανται από ένορκη βεβαίωση του υποψηφίου ή, αν ούτε αυτή προβλέπεται, από Υπεύθυνη Δήλωσή του ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής της χώρας εγκατάστασής του, στην οποία θα δηλώνεται ότι στη συγκεκριμένη χώρα δεν εκδίδονται τα συγκεκριμένα δικαιολογητικά και ότι ο υποψήφιος πληρεί τα κατά τα ανωτέρω απαιτούμενα.
 4. Επισυνάπτεται υπόδειγμα Υπεύθυνης Δήλωσης που συμπληρώνεται κατάλληλα (ανάλογα με τη φύση της νομικής μορφής του δικαιούχου και το είδος της πράξης) [αρχείο 12](#).
-

6 7. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Σκοπός της διαδικασίας είναι η διασφάλιση της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης στην επιλογή για χρηματοδότηση Πράξεων που συμβάλουν στους αναπτυξιακούς στόχους της Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 και στους στόχους του Τοπικού Προγράμματος σύμφωνα με τη μεθοδολογία αξιολόγησης και τα κριτήρια επιλογής πράξεων που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠΑΛΘ 2014-2020.

Η μεθοδολογία αξιολόγησης είναι συγκριτική, γεγονός που σημαίνει ότι η αξιολόγηση όλων των προτάσεων πρέπει να ολοκληρωθεί μετά την καταληκτική ημερομηνία και τα αποτελέσματα να ανακοινωθούν ταυτόχρονα για όλες τις προτάσεις. Από τα κριτήρια τα οποία βαθμολογούνται προκύπτει η συνολική βαθμολογία της κάθε πρότασης, βάσει της οποίας θα καθοριστεί η σειρά κατάταξης των προτάσεων.

Οι προτάσεις που επιλέγονται για χρηματοδότηση (μέχρι να εξαντληθεί ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Πρόσκλησης) είναι εκείνες με τις υψηλότερες βαθμολογίες, εφόσον ικανοποιούνται και ενδεχόμενες ελάχιστες προϋποθέσεις έγκρισης που προσδιορίζονται στην πρόσκληση.

Η διαδικασία αξιολόγησης των προς χρηματοδότηση πράξεων διενεργείται σε δύο στάδια:

ΣΤΑΔΙΟ Α΄: Έλεγχος πληρότητας και επιλεξιμότητας πρότασης

Το Στάδιο Α΄ έχει στόχο να διασφαλίσει, τις ελάχιστες προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κανονιστικό πλαίσιο και στην πρόσκληση, προκειμένου η πρόταση να προχωρήσει στο Στάδιο Β΄ της αξιολόγησης.

ΣΤΑΔΙΟ Β΄: Αξιολόγηση των προτάσεων ανά ομάδα κριτηρίων

Κατά το Στάδιο Β΄ διενεργείται η αξιολόγηση των προτάσεων σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης τα οποία διακρίνονται σε πέντε βασικές ομάδες:

ΣΤΑΔΙΟ Β1. Πληρότητα και σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης (στάθμιση 25%) ΣΤΑΔΙΟ Β2. Ενσωμάτωση οριζόντιων πολιτικών και τήρηση θεσμικού πλαισίου

ΣΤΑΔΙΟ Β3 Σκοπιμότητα πράξης (στάθμιση 50%) [Ικανοποίηση του κριτηρίου $B3.3 > 0,14$]

ΣΤΑΔΙΟ Β4. Ωριμότητα πράξης (στάθμιση 15%)

ΣΤΑΔΙΟ Β5. Διοικητική, Επιχειρησιακή και Χρηματοοικονομική ικανότητα δυνητικού δικαιούχου (στάθμιση 10%)

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται από τα αρμόδια στελέχη του ΕΦ με απόφασή του, για τους οποίους διασφαλίζεται, σε κάθε περίπτωση, ότι:

- δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων
- διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία για τη διενέργεια της αξιολόγησης

Κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης (συγκριτική), ο ΕΦ δύναται να ζητήσει σε οποιοδήποτε στάδιο της αξιολόγησης την υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινήσεων.

Αναλυτικά η διαδικασία αξιολόγησης περιγράφεται στα συνημμένα έντυπα της πρόσκλησης:

- [Αρχείο 6. - Κριτήρια αξιολόγησης πράξεων δημοσίου χαρακτήρα](#)
- [Αρχείο 6.1 - Ο.Ι.1 1 ΟΔΗΓΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ v1 080517](#)

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι τα κείμενα της πρόσκλησης και των συνοδευτικών εντύπων της αποτελούν προσαρμογή σε υποδείγματα. Η ΕΤΑΛ Α.Ε. έχει την ευθύνη για τη συνεχή και συστηματική ενημέρωση των επενδυτών για αλλαγές στις διαδικασίες και τυχόν τροποποιήσεις. Για κάθε γενικότερα αλλαγή ή για θέμα που δεν περιλαμβάνεται στη πρόσκληση και το συνοδευτικό της υλικό που είναι ανοικτά διαθέσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο, λαμβάνεται υπόψη το κανονιστικό πλαίσιο του Προγράμματος και η ΕΤΑΛ Α.Ε. προβαίνει σε σχετική ανακοίνωση.

Το παρόν ενημερωτικό υλικό και τα παραρτήματά του προετοιμάστηκαν (βάση υποδειγμάτων της ΕΥΔ ΕΠΑΛΘ) αποκλειστικά από στελέχη της ΕΤΑΛ Α.Ε. με σκοπό την όσο το δυνατόν πλήρη, διαφανή και αποτελεσματική υποστήριξη και πληροφόρηση των κατοίκων-αποδεκτών της περιοχής παρέμβασης.

Η Εταιρεία και τα στελέχη της κατέβαλαν σοβαρή προσπάθεια να αποφευχθούν τυχόν σφάλματα, είτε στην ορθογραφία, σύνταξη, νόημα, ή διαδικασία τυπογραφείου, εάν τυχόν υπάρχουν σημεία στα οποία εντοπιστεί σφάλμα, ή ασάφεια, παρακαλούμε επικοινωνήστε με την Εταιρεία ούτως ώστε να προβεί στις κατάλληλες διορθώσεις ή διευκρινήσεις.